

§ 18-REDEGØRELSEN 2009

KOMMUNERNES PERSPEKTIV PÅ § 18- STØTTEN TIL FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

EN KVALITATIV TEMAANALYSE
AF UDVIKLINGSTENDENSER
I § 18-SAMARBEJDET

– UDARBEJDET AF ANKESTYRELSEN

KOLOFON

Udgivet af Socialministeriet,
november 2010

Redaktion:

Ankestyrelsen

Ankestyrelsen

Layout og tryk: Silkeborg Bogtryk A/S

Oplag: 600

ISBN nr: 978-87-7546-177-6 (trykt)

ISBN nr: 978-87-7546-178-3 (online)

Publikationen kan bestilles hos:

Socialministeriet

Lovekspeditionen

Holmens kanal 22

1060 København K

E-post: p-lex@sm.dk

KOMMUNERNES PERSPEKTIV PÅ § 18- STØTTEN TIL FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

INDHOLD

1. SAMMENFATNING	6
2. KOMMUNERNES PRAKSIS VED KONTERING OG INDBERETNING AF § 18-STØTTE TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE	10
3. FORMALISERING AF SAMARBEJDET KAN STYRKE DE FRIVILLIGES INDSATS	16
4. KOMMUNERNES BUD PÅ KVALITETSUDVIKLING AF DEN FRIVILLIGE VERDEN	24

BILAG

BILAG 1 UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE	36
BILAG 2 INTERVIEWGUIDE	38

TEMAANALYSEN

I vejledningen til servicelovens § 18 fremgår det, at formålet med at forpligte kommunerne til at samarbejde med og yde økonomisk støtte til frivillige sociale foreninger er at skabe bedre rammer for udviklingen af det frivillige sociale arbejde i alle landets kommuner. Socialministeriet følger den overordnede udvikling i det frivillige sociale arbejde og samarbejdet mellem kommunerne og den frivillige verden.

§ 18-redegørelsen for 2008 viste, at der er en stor spredning blandt kommunerne i udbetaling af § 18-støtte til de frivillige sociale foreninger. Således anvendte lidt over en fjerdedel af kommunerne mere end 100 procent af bloktilskuddet, og en femtedel anvendte under 50 procent. Denne tendens fortsætter i 2009.

Med andre ord er der fortsat en væsentlig andel af kommunerne, der udbetaler en mindre andel af bloktilskuddet til frivilligt socialt arbejde i henhold til § 18 i serviceloven. Det er derfor interessant at få viden om, hvorfor udbetalingen af § 18-støtten fordeler sig så forskelligt blandt kommunerne.

Temaanalysen har til formål at undersøge væsentlige årsager til spredningen blandt kommunerne i forhold til udbetalt § 18-støtte til frivillige sociale foreninger som andel af bloktilskuddet i 2008.

FOKUSOMRÅDER I TEMAANALYSEN OG LÆSEVEJLEDNING

De tidligere års redegørelser om kommunernes tildeling af § 18-støtte til frivillige sociale foreninger har givet anledning til overvejelser om, hvorvidt kommunernes indberetning er fuldt dækkende, når det handler om omfanget af tildelingen af støtten til det frivillige sociale område.

Derudover har der været flere hypoteser i spil, der kunne forklare, hvorfor nogle kommuner ligger henholdsvis lavt og højt i udbetalingen af § 18-støtte. Hypoteserne relaterede sig for eksempel til, hvordan kommunerne konterer og indberetter § 18-støtten, om de frivillige foreninger støttes via andre midler end § 18, ringe kvalitet i ansøgninger, kommunernes prioritering af det frivillige område og organisering af samarbejdet med de frivillige.

På baggrund af hypoteserne og pilotinterview med tre kommuner blev det besluttet at gennemføre en kvalitativ interviewundersøgelse. Hypoteserne og pilotinterview-

wene har også bidraget til at afgrænse to fokusområder i rapporten.

Det første fokusområde belyser temaanalysens formål og giver en række kvalitative forklaringer på mulige årsager til spredningen blandt kommunerne i udbetalt § 18-støtte til frivillige sociale foreninger i relation til kommunernes konterings- og indberetningspraksis.

Det andet fokusområde lægger især vægt på kommunernes gode erfaringer med formelle samarbejdsformer, kvalitetsudvikling og dokumentation på det frivillige område.

Fokusområdernes indhold uddybes og præciseres hver især nedenfor. De to fokusområder har også haft betydning for udformningen af spørgsmål i den anvendte interviewguide, jf. bilag 1, baggrund og metode og bilag 2, interviewguide.

FOKUSOMRÅDE 1:

KOMMUNERNES PRAKSIS VED KONTERING OG INDBERETNING AF § 18-STØTTE TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE

Dette fokusområde tager udgangspunkt i interviewkommunernes oplevelse og erfaringer med at kontere § 18-støtte. Kommunernes praksis på dette område kan have betydning for indberetningen til den årlige § 18-redegørelse og herigennem påvirke spredningen i udbetalt § 18-støtte.

Der henvises til kapitel 2.

FOKUSOMRÅDE 2:

KOMMUNERNES ORGANISERING AF SAMARBEJDET MED DEN FRIVILLIGE VERDEN OG ERFARINGER MED KVALITETSUDVIKLING

Dette fokusområde tager udgangspunkt i kommunernes erfaringer med at organisere og formalisere samarbejdet med de frivillige sociale foreninger med henblik på kvalitetsudvikling. Dette fokusområde afspejler dels, i hvilken grad det frivillige område er prioriteret i kommunen, dels hvor mange ressourcer som kommunen årligt afsætter til de frivillige sociale foreninger.

Der henvises til kapitel 3 og 4.

1

SAMMENFATNING

1.0 SAMMENFATNING

INTRODUKTION

Socialministeriet har bedt Ankestyrelsen om at gennemføre en undersøgelse, der har til hensigt at belyse væsentlige årsager til spredningen blandt kommunerne i relation til udbetalt § 18-støtte til frivillige sociale foreninger som andel af bloktilskuddet i 2008.

Undersøgelsen udgør temaanalysen for § 18-redegørelsen for 2009 og er baseret på interview med medarbejdere og ledere i syv kommuner.

Efter servicelovens § 18 skal kommunerne samarbejde med frivillige sociale foreninger. Rammerne for samarbejdet fastlægges af den enkelte kommune, men kommunerne er forpligtet til at afsætte et årligt beløb til støtte af frivilligt socialt arbejde.

Vejledningen til § 18 i serviceloven peger på, at kommunerne som kompensation for støtten modtager et tilskud fra staten. Statens kompensation udbetales som bloktilskud. Bloktilskud er betegnelsen for de generelle tilskud, som kommunerne årligt modtager fra staten. Det beløb, som kommunerne modtager som tilskud til støtte til det frivillige sociale arbejde, er derfor ikke øremærket. Det betyder, at det ikke i loven er fastsat, hvor stort et beløb den enkelte kommune skal afsætte til økonomisk støtte til frivilligt socialt arbejde. Det er dog en forudsætning for den kompensation, som kommunerne modtager fra staten, at tilskuddet samlet set går til det frivillige sociale arbejde.

RESUMÉ

§ 18-redegørelsen for 2008 viste, at der er en stor spredning blandt kommunerne i udbetaling af § 18-støtte til de frivillige sociale foreninger. Således anvendte lidt over en fjerdedel af kommunerne mere end 100 procent af bloktilskuddet, og en femtedel anvendte under 50 procent. Denne tendens fortsætter i 2009.

Temaanalysen afdækker to fokusområder. Det første fokusområde tager udgangspunkt i interviewkommunernes konkrete erfaringer med at kontere § 18-støtten og praksis ved indberetning til den årlige § 18-redegørelse.

Afdækningen af temaanalysens første fokusområde viser, at interviewkommunerne reelt har udbetalt mere i § 18-støtte, end de har indberettet til Ankestyrelsen i 2008. Spredningen mellem de udvalgte interviewkommuner har således vist sig ikke at være så markant som først antaget.

På den baggrund er det primære fokus i temaanalysens andet fokusområde således, hvordan det øgede ressourceforbrug ifølge interviewkommunerne kan belyses via deres prioritering af det frivillige arbejde. Her fokuseres der på kommunernes formelle samarbejdsformer med de frivillige, deres erfaringer med kvalitetsudvikling og hvordan snitfladen i samarbejdet mellem det offentlige og de frivillige kan håndteres.

Resultaterne fra temaanalysens andet fokusområde viser at kommuner, som prioriterer frivilligområdet højt, også har en større grad af formalisering af samarbejdet, indsamler dokumentation og kvalitetsudvikler.

1.1 KONKLUSION PÅ TEMA-ANALYSENS FØRSTE FOKUSOMRÅDE

KOMMUNERNES PRAKSIS VED KONTERING OG OPFATTELSE AF UDGIFTER KAN FORKLARE SPREDNINGEN I UDBETALT § 18-STØTTE.

- Ifølge interviewkommunerne kan spredningen i udbetalt § 18-støtte forklares på baggrund af kommunernes praksis i konteringen af § 18-støtten og den efterfølgende indberetning af støtten til Ankestyrelsen. Kommunerne forklarer, at de konterer § 18-støtten på flere forskellige konti på tværs af afdelinger og forvaltninger. I forbindelse med indberetningen af støtten oplyser kommunerne, at de ikke har medregnet alle konti.
- Kommunerne har forskellige opfattelser af hvilke udgiftstyper, der skal regnes med i forbindelse med indberetningen af § 18-støtten. Alle kommunerne indberetter den § 18-støtte, som udbetales til de frivillige sociale foreningers projekter og aktiviteter. Samtidig oplyser flere af kommunerne, at de ikke har medregnet udgifter til drift af foreningerne i indberetningen. Disse kommuner fremstår således lavere i udbetalt § 18-støtte.

Ovennævnte årsagsforklaringer viser, at der er en tendens til, at spredningen i kommunernes udbetalte § 18-støtte i 2008 kommer til at fremstå større, end den reelt er.

1.2 KONKLUSIONER PÅ TEMA-ANALYSENS ANDET FOKUSOMRÅDE

FORMALISERING AF SAMARBEJDET MED DE FRIVILLIGE FORENINGER HAR EN RESSOURCEMÆSSIG HØJ PRIORITERING, MEN KAN IFØLGE KOMMUNERNE BETALE SIG I RELATION TIL AT SIKRE KVALITETEN I PROJEKTER OG AKTIVITETER.

Interviewkommunerne har gode erfaringer med at anvende forskellige formaliseringsformer i relation til den frivillige verden:

- Flere kommuner pointerer, at en høj politisk prioritering af det frivillige sociale område og hermed et højt ressourceforbrug understøttes af en større grad af formalisering af samarbejdet med de frivillige foreninger.
- Generelt har formaliseringen af samarbejdet medvirket til at styrke dialogen med de frivillige sociale foreninger. Kommunerne fremhæver især betydningen af frivilligkonsulenten, som dels kan udmønte frivilligpolitikken i praksis, dels være kontaktperson mellem de frivillige, frivilligrådet, kommunens forvaltninger og det politiske niveau.
- Kommunerne fremhæver, at en høj grad af formalisering af samarbejdet i form af for eksempel en frivilligpolitik, etablering af et frivilligcenter og/eller ansættelse af en frivilligkonsulent har en markant positiv signalværdi både internt i forvaltningen og eksternt i forhold til borgerne og de frivillige foreninger.

GODE ERFARINGER MED AT HÅNDTERE SNITFLADEN I SAMARBEJDET MELLEM DET OFFENTLIGE OG DE FRIVILLIGE

Interviewkommunerne forholder sig åbne over for udvikling af samarbejdsmuligheder mellem det offentlige og de frivillige sociale foreninger. I denne sammenhæng har flere kommuner afsat ekstra ressourcer. Kommunerne har også forskellige bud på, hvordan snitfladen i samarbejdet kan håndteres mest hensigtsmæssigt:

- Kommunerne har gode erfaringer med at inddrage de frivillige foreninger tidligt i planlægningen af projekter og aktiviteter. Ifølge kommunerne skal der løbende være mulighed for dialog mellem kommunen og de frivillige. Samtidig peger kommunerne på, at det er vigtigt, at foreningerne opnår en stærk følelse af ejerskab i relation til de iværksatte projekter og aktiviteter, som kommunen har taget initiativ til.
- Kommunerne understreger betydningen af, at både ansatte og frivillige er afklarede med hensyn til hvilke arbejdsområder og opgaver, de skal varetage. Kommunerne forklarer, at de frivillige først og fremmest skal varetage såkaldte 'bløde opgaver', det vil sige arbejdsopgaver, som ikke erstatter det professionelle serviceniveau inden for den offentlige sektor. De frivilliges indsats bør desuden ske i forlængelse af den offentlige opgaveudførelse.

DOKUMENTATION ANVENDES TIL KVALITETSUDVIKLING AF DEN FRIVILLIGE INDSATS

Enkelte af interviewkommunerne indsamler systematisk oplysninger ved årligt at bede foreningerne om at udfylde et evalueringsskema. Oplysningerne anvendes af kommunerne som en slags monitorering af de frivilliges projekter og aktiviteter. Kommunerne er især opmærksomme på at guide foreningerne i relation til potentielle udviklingsområder på aktivitets- og samarbejdssiden. Evalueringsarbejdet har en ressourcemæssig høj prioritering, men kommunerne vurderer, at indsatsen kan betale sig:

- Ifølge kommunerne oplever foreningerne evalueringen dels som råd og vejledning til hvordan, den frivillige indsats kan forbedres, dels som at kommunen er interesseret i foreningernes arbejde.
- Kommunerne anvender primært dokumentation af indsatsen på frivilligområdet i form af regnskabsafleggelse til at sikre, at foreningerne bruger støtten til de ansøgte formål og aktiviteter.
- I samarbejde med de frivillige foreninger har kommunerne også fokus på at synliggøre og forny den frivillige verdens image for netop at rekruttere flere frivillige til det lokale foreningsliv, herunder unge.

2

KOMMUNERNES PRAKSIS VED KONTERING OG INDBERETNING AF § 18-STØTTE TIL FRIVILLIGT SOCIALT ARBEJDE

2.0. KOMMUNERNES PRAKSIS VED KONTERING OG INDBERETNING

INTRODUKTION

Undersøgelsen tager udgangspunkt i § 18-redegørelsen fra 2008. Redegørelsen viste, at der er stor forskel på, hvor meget kommunerne udbetaler i § 18-støtte set i forhold til det bloktilskud kommunerne modtager fra staten. På landsplan udbetalte kommunerne 99 procent af bloktilskuddet, men redegørelsen viste, at lidt over en fjerdedel af kommunerne anvendte mere end 100 procent af bloktilskuddet, og en femtedel anvendte under 50 procent. Denne tendens fortsætter i 2009, *jf. tabel 1*.

RESUMÉ

Samlet set viser dette kapitel, at kommunernes forskellige praksis ved kontering og indberetning får spredningen af udbetalt § 18-støtte til at fremstå større, end den reelt er.

Kommunerne forklarer, at de konterer støtten til frivilligt socialt arbejde på flere forskellige konti på tværs af afdelinger og forvaltninger. I forbindelse med indberetningen af § 18-støtte til Ankestyrelsen oplyser kommunerne, at de ikke har medregnet alle konti i indberetningen.

Kommunerne har forskellige opfattelser af hvilke udgiftstyper, der skal regnes med i forbindelse med indberetningen af § 18-støtten. Alle kommuner indberetter den § 18-støtte, som udbetales til de frivillige sociale foreningers projekter og aktiviteter. Men flere af kommunerne oplyser, at de ikke medregner udgifter til for eksempel drift af frivilligcentre eller andre faciliteter, der stilles gratis til rådighed for de frivillige foreninger.

De af interviewkommunerne, der fremstår med den laveste udbetalte § 18-støtte set i forhold til bloktilskuddet, har i modsætning til de kommuner, som fremstår med et højt tilskud, kun indberettet den direkte støtte til aktiviteter. Hvis de kommuner, som ligger lavt i forhold til udbetalt § 18-støtte, indberettede samtlige udgifter på det frivillige sociale område, så ville de fremstå med en forholdsvis større stigning i § 18-støttebeløbet i forhold til de kommuner, som ligger højt i udbetalt § 18-støtte. Hermed antages det, at spredningen blandt de syv interviewkommuner ville være mindre, hvis kommunerne anvendte samme indberetningspraksis.

Alle interviewkommunerne kan redegøre for, at de samlet set har større udgifter til frivilligt socialt arbejde i henhold til servicelovens § 18, end det fremgår af redegørelsen for 2008. Kommunerne begrundede dette med de to ovenstående årsagsforklaringer, det vil sige den flertydige opfattelse af udgiftstyper og praksis ved kontering.

TABEL 1

Kommunernes udbetalte § 18-støtte, som andel af bloktilskuddet i procent.

	2002	2003	2004	2005	2007	2008	2009
Kommuner i pct. der anvender:							
Under 25 pct.	7	7	7	6	1	1	2
25 - 49 pct.	18	20	19	21	30	19	21
50 -74 pct.	23	27	24	23	29	33	31
75 - 100 pct.	28	24	28	25	16	20	14
Over 100 pct.	24	23	21	25	24	27	32
I alt	100	101	99	100	100	100	100

Note: Decimalafrundning har medført, at procenten ikke summer til 100.

2.1 FORMELLE KRAV TIL KOMMUNERNES INDBERETNING OG KONTERING AF § 18-STØTTE

Ifølge vejledningen til servicelovens § 18 skal kommunerne årligt indberette oplysninger om støtten til frivilligt socialt arbejde.

Ved indberetning til Ankestyrelsen havde kommunerne i 2008 mulighed for at indberette støtte til frivilligt socialt arbejde som enten 'Udbetalt § 18-støtte' eller 'Anden økonomisk hjælp', jf. § 18-redegørelsen for 2008.

I bilag 2 til § 18-redegørelsen for 2008 fremgår det, at kommunerne samlet set har anvendt 135,8 mio. kr. på § 18-støtte. Derudover har kommunerne indberettet 43,8 mio. kr. som 'Anden økonomisk hjælp'. Kommunerne har som kompensation modtaget i alt 137,7 mio. kr. fra staten. Kompensationen er modtaget som bloktilskud og er dermed ikke øremærket. Kommunerne vælger selv, hvordan de vil prioritere § 18-støtten inden for lovgivningens rammer.

Tabel 2 viser interviewkommunernes indberetning af § 18-støtte og anden økonomisk støtte, jf. tabel 2.

Det fremgår af vejledningen til servicelovens § 18, at hovedvægten af kommunernes støtte skal målrettes konkrete aktiviteter. Kommunen kan også yde støtte til

det frivillige sociale arbejde ved at stille gratis lokaler og andre faciliteter til rådighed. Derudover kan kommunen give støtte til drift.

Endelig kan kommunen støtte frivilligt socialt arbejde ved at yde støtte efter servicelovens § 79.

I § 18-redegørelsen for 2008 fremgår det, at 'Anden økonomisk støtte' omfatter de økonomiske støttebeløb, som kommunerne i 2008 havde udbetalt til frivilligt socialt arbejde udover den støtte, de yder efter servicelovens § 18, for eksempel støtte til frivilligt socialt arbejde efter servicelovens § 79². Således havde kommunerne mulighed for at indberette støtte udbetalt direkte til aktiviteter, støtte i form af faciliteter og støtte til drift under 'Udbetalt § 18-støtte'².

Vejledningen til lovgivningen påpeger, at konteringen af § 18-støtte skal følge de almindelige bestemmelser for kommunernes regnskabsførelse. Dette indebærer i praksis en vis frihed for kommunerne. Kommunerne kan vælge at kontere udgifter til for eksempel frivilligcentre under konto 5.99.003, hvilket vil sige frivilligt socialt arbejde efter servicelovens § 18. Kommunerne kan ligeledes vælge at placere udgifterne på andre konti, hvor det lokalt findes hensigtsmæssigt.

Derfor kan der forekomme lokale forskelle på, hvordan kommunerne konterer § 18-støtten. I nogle kommuner vil det således ikke være muligt at se kommunens samlede bidrag til frivilligt socialt arbejde ud fra konto 5.99.003.

TABEL 2

Uddrag af bilag 2 fra § 18-redegørelsen 2008

Område	Udbetalt § 18-støtte i 1000 kr. 2008	Bloktilskud i 1000 kr. 2008	§ 18-støtte i procent af bloktilskud	Anden økonomisk støtte i 1000 kr.	Indbyggere pr. 1. juli 2008
Hele landet	135.843	137.652	99	43.766	5.489.022
Gladsaxe	531	1.356	39	775	62.863
Bornholm	979	1.248	78	-	42.746
Kerteminde	231	660	35	-	23.668
Sønderborg	3.028	2.172	139	400	76.919
Kolding	5.419	1.932	280	1.000	88.107
Silkeborg	1.005	1.860	54	-	87.806
Århus	10.453	6.576	159	12.228	298.501

2.2 FORSKELLIGE OPFATTELSER AF § 18-STØTTE

Der er en markant forskel på, hvor stor en andel af statens bloktilskud interviewkommunerne anvender til § 18-støtte. I forhold til de tal, der er indberettet til Ankestyrelsen for 2008, ligger fordelingen af § 18-støtten i forhold til bloktilskuddene på mellem 35 procent og 280 procent.

Kommunerne har forskellige opfattelser af, hvad der kan betegnes som § 18-støtte. Ifølge kommunerne har dette betydning for, hvordan de konterer og indberetter til Ankestyrelsens statistik. Derfor forholder kommunerne sig skeptiske over for at bruge det udbetalte støttebeløb set i forhold til bloktilskuddet som måleenhed for det økonomiske engagement på frivilligområdet.

Kommunerne understreger endvidere betydningen af det kommunale selvstyre i relation til støttens størrelse og sammensætning:

"Bemærk at bloktilskuddet ikke er øremærket! Der er lagt flere eller færre penge i området gennem årene, men det er kommunen, der suverænt bestemmer størrelsen på bevillingen til de enkelte områder – det er kommunen, der fordeler bloktilskuddet. Og de midler politikerne fordeler til det her arbejde er 100 procent tilskud til § 18. Når man fremstiller det som en procent-sats af bloktilskuddet på de enkelte områder, så piller man efter min mening ved det kommunale selvstyre!" (Bornholms Regionskommune).

KOMMUNERNE ANVENDER FLERE KONTI

Flere af interviewkommunerne konterer kun en del af den reelle § 18-støtte til frivilligt socialt arbejde på konto 5.99.003. Det er hovedsageligt den støtte, som tildeles direkte til foreningernes aktiviteter, som kommunerne konterer på denne konto.

De kommuner, der har et frivilligcenter, konterer som hovedregel støtten på konto 5.99.003. I ét tilfælde er frivilligcentret dog direkte på kommunens budget, og den modtagne støtte er derfor ikke registreret på konto 5.99.003. Kommunerne har forskellig praksis i forhold til at kontere de øvrige udgifter, der kan medregnes som støtte til frivilligt socialt arbejde.

Støtte til frivilligt socialt arbejde på ældreområdet og anden støtte konteres generelt på de konti, hvorfra udgiften er bevilliget.

Flere af kommunerne fortæller, at de ikke har en samlet opgørelse, der viser, hvor meget det frivillige sociale arbejde modtager i henholdsvis direkte støtte til aktiviteter og indirekte støtte til drift samt faciliteter fra kommunen. Dette skyldes dels at kommunerne har fokus på den direkte støtte, dels at støtten i mange tilfælde er fordelt på flere konti på tværs af afdelinger og forvaltninger. Men der er også kommuner, der med fordel har samlet alle udgifter relateret til frivilligt socialt arbejde under § 18 på én konto:

"Vi konterer alle udgifter i forbindelse med § 18 på konto 5.99.003. Det giver et overblik og synlighed over, hvad vi udbetaler totalt set. Det er jo et prioriteret område, så politikerne ønsker at vide, hvor mange penge vi udbetaler" (Kolding Kommune).

INTERVIEWKOMMUNERNES PRAKSIS VED INDBERETNING TIL § 18-REDEGØRELSEN

Kommunerne indberetter i forskelligt omfang udgifter forbundet med frivilligt socialt arbejde til Ankestyrelsen. Dette begrundes af kommunerne med en forskellig opfattelse af, hvad der kan medregnes som § 18-støtte.

Alle interviewkommunerne har indberettet den direkte støtte til foreningernes aktiviteter som § 18-støtte. Flere af kommunerne forklarer, at dette er den eneste form for støtte, som de har indberettet. Som det også er tilfældet med konteringen skyldes dette, ifølge kommunerne, at det generelle fokus ligger på den direkte støtte til aktiviteter.

¹ Jf. bilag 2 note 1 i § 18-redegørelsen fra 2008.

² Ankestyrelsen har løbende kontakt med kommunerne i forhold til indberetningerne og vil derfor fortsat vurdere, om der fremover skal ændres i indberetningsmulighederne og vejledningen hertil for at sikre så valide data som muligt. I forhold til indberetningen af § 18-støtten for 2009 ændrede Ankestyrelsen indberetningsmulighederne. I modsætning til i 2008 kan § 18-relateret støtte til frivilligt socialt arbejde nu indberettes både som 'Udbetalt § 18-støtte', '§ 79 anden økonomisk støtte' og 'Øvrig støtte'. Formålet med denne ændring er, at give kommunerne mulighed for at sondre mellem støtte, der er tildelt under § 79, og den støtte kommunen i øvrigt udbetaler til frivilligt socialt arbejde udover § 18. Den ekstra indberetningskategori skal sikre mere valide tal i Ankestyrelsens statistik over udbetalt støtte til frivilligt socialt arbejde.

Ifølge interviewkommunernes egen vurdering er der størst forskel på indberetningen i forhold til den del af støtten til frivilligt socialt arbejde, der ikke udbetales direkte til aktiviteter. Dette kan for eksempel være støtte til et frivilligcenter, støtte til drift eller andre former for faciliteter. Flere af kommunerne medregner slet ikke denne form for udgifter som § 18-støtte, uanset hvordan dette bliver konteret. Dette gør sig i særlig grad gældende for de kommuner, der fremstår med en lav udbetalt § 18-støtte set i forhold til bloktilskuddet. Hvis disse kommuner indberettede samtlige udgifter på det frivillige sociale område, så ville de fremstå med en forholdsmevsig større stigning i § 18-støttebeløbet i forhold til de kommuner, som ligger højt i udbetalt § 18-støtte.

Et eksempel på dette fremgår af boks 1, hvor Gladsaxe Kommunes indberetning for 2008 ville fremstå markant større, hvis kommunen i større omfang indberettede øvrige aktiviteter i relation til det frivillige sociale arbejde enten som direkte § 18-støtte eller som "Anden økonomisk støtte", *jf. boks 1*.

Kommunerne påpeger, at § 79-støtten ikke indgår i indberetningerne for udbetalt § 18-støtte³. Hermed har § 79-støtten ikke betydning for spredningen blandt kommunerne. Flere af kommunerne har indberettet § 79-støtte under 'Anden økonomisk støtte'. Andre kommuner har valgt slet ikke at medtage § 79-støtten. Herved fremstår også 'Anden økonomisk støtte' på et mindre udgiftsniveau, end kommunerne reelt har brugt.

Endelig oplever nogle af interviewkommunerne, at der er flere gråzoner, når 'Anden økonomisk støtte' skal beregnes. I de kommunalt støttede projekter, hvor frivilligt socialt arbejde indgår som en mindre del af projekts aktiviteter, kan det være svært for kommunerne at vurdere, hvor meget de frivillige aktiviteter tildeles af kommunal støtte. I disse tilfælde indberetter kommunerne generelt ikke beløbet. Dette viser igen, at der er en tendens til, at de adspurgte kommuner anvender flere midler på frivilligt socialt arbejde, end de indberetter som § 18-støtte.

³ § 79-støtte uddeles til aktiviteter på voksen/ældreområdet, herunder aktiviteter indeholdende frivilligt socialt arbejde. I indberetningen af § 79-støtte skelnes der ikke mellem aktiviteter, der indeholder frivilligt socialt arbejde og aktiviteter, der ikke gør.

§ 18

BOKS 1:

GLADSAXE KOMMUNES PRAKSIS VED INDBERETNING

Gladsaxe Kommune fremstår i statistikken for 2008 som en af de kommuner, der udbetaler mindst § 18-støtte set i forhold til bloktilskuddet. Det indberettede beløb er 531.000 kr. og det svarer til 39 procent af statens bloktilskud.

Kommunens frivilligcenter 'Det fri hus' adskiller sig fra undersøgelsens øvrige frivilligcentre ved at være et kommunalt center i modsætning til en selvstændig forening. Kommunen har valgt ikke at opgøre udgifterne til frivilligcentret som en del af § 18-støtten. Hvis kommunen anvendte en anden praksis i forhold til at indberette, som for eksempel at oplyse det under "Anden økonomisk støtte", så ville tallene se afgørende anderledes ud.

Medregnes udgifterne til frivilligcenteret og en mindre pulje til frivilligt socialt arbejde tilknyttet fagudvalget, har Gladsaxe Kommune i 2008, ifølge egne oplysninger, støttet frivilligt socialt arbejde relateret til § 18 eller "Anden økonomisk støtte" med 1.360.000 kr.

Sættes dette beløb udelukkende i forhold til bloktilskuddet, ville kommunen figurere i statistikken som at have udbetalt 100 procent af bloktilskuddet til frivilligt socialt arbejde i henhold til § 18 i serviceloven:

"Her i kommunen er det puljen på 531.000 kr. til uddeling til de frivillige sociale foreninger, som vi kalder for § 18. Det er det, vi tænker på, når § 18-støtten omtales. I mange kommuner er frivilligcenteret en selvstændig forening, som enten har et fast driftstilskud fra kommunen eller søger § 18-puljen om midler. Her i kommunen har man valgt en model, hvor det er et kommunalt center, og derfor er det på budgettet, og derfor kalder vi det ikke § 18. Så rent regnskabsteknisk er det ikke på samme konto som det beløb, der uddeles til foreningerne, og derfor tænker kommunen det ikke som § 18-støtte" (Gladsaxe Kommune).

3

FORMALISERING AF SAMARBEJDET KAN STYRKE DE FRIVILLIGES INDSATS

3.0 FORMALISERING AF SAMARBEJDET KAN STYRKE DE FRIVILLIGES INDSATS

INTRODUKTION

Vejledningen til servicelovens § 18 nævner en række tiltag, som kommunerne kan anvende til at formalisere den frivillige sociale indsats. Kommunerne kan for eksempel udarbejde en frivilligpolitik, udpege en frivilligkonsulent, etablere et frivilligcenter, samarbejde med et frivilligråd eller lave en social vejviser⁴.

Dette kapitel sætter fokus på interviewkommunernes erfaringer med at formalisere det frivillige sociale område med udgangspunkt i de nævnte formaliseringstiltag. Først præsenteres interviewkommunernes overordnede opfattelse af formaliseringen af samarbejdet med de frivillige sociale foreninger. Dernæst fokuseres der på kommunernes konkrete erfaringer med at bruge de nævnte eksempler på formaliseringsformer⁵.

Resultaterne i nærværende kapitel beskriver blandt andet hvordan, kommunernes erfaringer med forskellige formaliseringsformer i samarbejdet med de frivillige foreninger, ifølge interviewkommunerne, kan få indflydelse på ressourceforbruget på det frivillige sociale område.

RESUMÉ

Flere af interviewkommunerne har valgt at formalisere samarbejdet med de frivillige sociale foreninger, og undersøgelsen viser, at det ifølge disse kommuner er en fordel for både kommunen og de frivillige foreninger.

Kommunerne fremhæver, at formaliseringen har styrket samarbejdet med de frivillige sociale foreninger. Foreningerne bliver, ifølge kommunerne, i højere grad betragtet som samarbejdspartnere, der kan være med til at påvirke udviklingen på det frivillige sociale område. Dette kan først og fremmest relateres til, at kommunen har ansat en frivilligkonsulent, som dels kan udmønte frivilligpolitikken i praksis, dels være kontaktperson mellem de frivillige, frivilligrådet, kommunens forvaltninger og det politiske niveau.

Kommunerne fremhæver, at en høj grad af formalisering af samarbejdet i form af en frivilligpolitik, etablering af

et frivilligcenter og ansættelse af en frivilligkonsulent, har en markant positiv signalværdi både internt i forvaltningen og eksternt i forhold til borgerne og de frivillige foreninger.

Flere kommuner pointerer, at en høj politisk prioritering af det frivillige sociale område medfører et højt ressourceforbrug og understøttes af en større grad af formalisering af samarbejdet med de frivillige foreninger.

Analysen viser endvidere, at kommunerne i praksis anvender formaliseringsformerne til at håndtere en række udfordringer på det frivillige sociale område. Kommunerne fremhæver specielt behovet for at øge bevidstheden om den frivillige verden på tværs af kommunale forvaltninger, at styrke samarbejdet mellem kommunalt ansatte og de frivillige, at øge indsatsen for at rekruttere frivillige og behovet for at støtte foreningerne med praktiske og administrative opgaver.

3.1 KOMMUNERNES OPFATTELSE AF AT FORMALISERE SAMARBEJDET MED DEN FRIVILLIGE VERDEN

Vejledningen til servicelovens § 18 anbefaler forskellige elementer og gode råd, som kan være nyttige at bygge et samarbejde på, herunder en afklaring af mulighederne i et formaliseret samarbejde med de frivillige sociale foreninger.

Flere af interviewkommunerne har taget initiativ til forskellige formelle samarbejdsformer med de frivillige. I denne sammenhæng nævner kommunerne en række fordele. Der er stor signalværdi i at formalisere samarbejdet både internt i forhold til forvaltningen og eksternt i forhold til borgere og foreninger. I praksis betyder dette ofte, ifølge interviewkommunerne, at de forpligter sig til et øget ressourceforbrug på det frivillige sociale område:

"Her i kommunen er der ingen tvivl om, at man ønsker at fremme den frivillige indsats sammen med det forebyggende og sundhedsfremmende arbejde. Og det afspejler

⁴ Det gode lokale samarbejde - anbefalinger til et godt samarbejde mellem kommuner og frivillige sociale organisationer udgivet af Frivilligrådet i februar 2007.

⁵ Der henvises i øvrigt til publikationer om formalisering af samarbejdet med den frivillige verden udarbejdet af CFSA, Frivilligrådet m.fl.

helt sikkert vores forbrug på budgettet. Én ting er, hvor meget vi modtager i tilskud – noget andet er, hvor højt kommunen prioriterer det frivillige område” (Sønderborg Kommune).

Ifølge kommunerne bidrager formaliseringstiltagene også til et tættere samarbejde med de frivillige sociale foreninger. Det medfører blandt andet, at foreningerne får en større indflydelse på udviklingen af det frivillige område. Kommunerne understreger, at formaliserings-tiltagene har en praktisk betydning i relation til at løfte og understøtte de frivillige i deres konkrete arbejde. En uddybende beskrivelse af kommunernes erfaringer med at formalisere samarbejdet fremgår af afsnit 3.2 i nærværende kapitel.

Kommuner, der anvender få formaliseringsformer, forklarer, at behovet er mindre på grund af nærheden til foreningerne og borgerne i hverdagen. Gennem kontakter og netværk i lokalmiljøet har disse kommuner en god fornemmelse for de frivillige og deres indsats – og ikke mindst de udfordringer, foreningerne står over for. Foreningernes uformelle kontakt til forvaltningen og det politiske niveau opfatter kommunerne som fleksibelt og ubureaukratisk. En lokalpolitiker forklarer:

”Politikerne er repræsentanter for de frivillige sociale foreninger. Og man skal huske på, at Bornholm er en relativ lille kommune. Der er jo ikke nogen, der gør noget inden for frivillighedsområdet, der ikke kender hinanden. Alle kender en politiker, og alle kender forvaltningsledelsen, og alle ved, hvor de skal ringe hen, hvis der er noget, de gerne vil drøfte eller noget, de skal have hjælp til. Og det gør de! Så det er jo ikke sådan, at vi afholder de her meget store formaliserede møder. Vi har en masse møder med foreninger og frivillige her – sådan ganske uformelt” (Bornholms Regionskommune).

”Det fungerer jo også ofte, som det vi kalder køledisken. Det vil sige, at en borger der har et problem eller et spørgsmål møder en politiker over køledisken, og så siger politiker: ’Prøv at ringe til den og den’ – og så kommer det i stand den vej rundt. Der er ikke så meget bureaukrati i det” (Bornholms Regionskommune).

En samlet oversigt over interviewkommunernes formaliseringsformer fremgår af tabel 1. Således viser tabellen, at flere af kommunerne i overvejende grad har valgt at formalisere samarbejdet med de frivillige sociale foreninger, jf. tabel 1.

TABEL 1

Interviewkommunernes formalisering af det frivillige sociale område

	Politik	Center	Konsulent	Råd	Vejviser
Kerteminde	X		X	X	X
Århus	X	X	X	X	X
Kolding	X	X	X	X	X
Gladsaxe	X	X	X		X
Bornholm					
Silkeborg	X	X	X		X
Sønderborg	X	X	X	X	X

Kilde: Ankestyrelsen

3.2 BESKRIVELSE AF KOMMUNERNES ERFARINGER MED FORMALISERINGSTILTAG

I de følgende afsnit beskriver interviewkommunerne deres erfaringer med at have henholdsvis en frivilligpolitik, en frivilligkonsulent, et frivilligcenter, et frivilligråd og en social vejviser. Beskrivelserne af de fem formaliseringsformer tager udgangspunkt i vejledningen til § 18 i serviceloven med hensyn til formål og indhold. Afsnittene beskriver de erfaringsmæssige fordele ved at formalisere samarbejdet for både kommunerne og de frivillige foreninger – set fra en kommunal synsvinkel. Derudover afspejler afsnittene, at formaliseringsindsatsen ressourcemæssigt har en høj prioritering i interviewkommunerne.

FRIVILLIGPOLITIKKEN – SAMLER INDSATSEN PÅ TVÆRS AF FORVALTNINGER

En frivilligpolitik skal beskrive rammer og mål for kommunens samarbejde med de frivillige sociale foreninger. Frivilligpolitikken kan med fordel udarbejdes i samarbejde med foreningerne, og politikken skal være kendt af alle aktører på det frivillige sociale område⁶.

Ifølge interviewkommunerne medvirker en frivilligpolitik til et tættere samarbejde med de frivillige sociale foreninger. Frivilligpolitikken har signalværdi både internt i den kommunale organisation og eksternt i forhold til foreningerne og borgerne. Frivilligpolitikken anvendes endvidere til at understrege, at det frivillige sociale arbejde prioriteres højt i kommunen.

Interviewkommunerne anvender frivilligpolitikken både som en oversigt over retningslinjer og kriterier for at søge § 18-støtte og i nogle tilfælde som grundlaget for at inddrage samtlige forvaltninger og afdelinger i kommunen i samarbejdet med den frivillige verden.

I nogle kommuner har frivilligrådet og frivilligkonsulenten udarbejdet frivilligpolitikken, som efterfølgende er vedtaget politisk. I andre kommuner opfattes frivilligpolitikken som en væsentlig politisk intentionserklæring. Her har de frivillige foreninger blot haft en rådgivende funktion.

Interviewkommunerne fremhæver fem væsentlige argumenter for at indføre en frivilligpolitik:

1) FORMALISERET SAMARBEJDE MED DE FRIVILLIGE SOCIALE ORGANISATIONER

Det kan ofte være et fælles ønske fra kommunen og de frivillige sociale foreninger at afklare omfanget af samarbejdet parterne imellem. Frivilligpolitikken giver en konkret beskrivelse af kommunens og foreningernes respektive ansvarsområder, og hvad de to parter konkret kan forvente af hinanden i et samarbejde.

2) SAMARBEJDE PÅ TVÆRS AF FORVALTNINGER OG NETVÆRKSdannelse

Flere kommuner har udarbejdet en sammenhængende frivilligpolitik, som alle forvaltninger skal forholde sig til. Hermed styrkes samarbejdet med den frivillige verden på tværs af kommunens forvaltninger. Sønderborg Kommune har en sammenhængende frivilligpolitik, der særligt har betydet øget netværksdannelse internt i kommunen og i relation til de frivillige foreninger, *jf. boks 2*.

3) EN SAMLET POLITISK INTENTIONSERKLÆRING

En frivilligpolitik kan bidrage til at understrege den politiske opbakning til det frivillige sociale arbejde. I flere kommuner indeholder frivilligpolitikken politiske visioner og konkrete målsætninger i relation til den frivillige verden.

4) POLITISK PRIORITEREDE INDSATSOMRÅDER

De kommuner, der opererer med særligt prioriterede indsatsområder, for eksempel forebyggelses- og sundhedsområdet, benytter frivilligpolitikken til at beskrive indsatsområdet og vejlede om, hvordan foreningerne kommer i betragtning til § 18-støtte i henhold til denne prioritering.

5) KONKRET VEJLEDNING

Frivilligpolitikken indeholder typisk en konkret vejledning til at ansøge om § 18-støtte og en beskrivelse af procedurerne for fordelingen af støtten. Vejledningen har til hensigt at guide foreningerne i selve ansøgningsprocessen.

⁶ En uddybende analyse af frivilligpolitikker er at finde i: *Frivilligpolitikker og samarbejde - midtvejsudgivelse i Udviklingsprojekt for samarbejde mellem frivillige sociale organisationer og kommuner. Af Dorte Nørregaard Gotthardsen. Center for frivilligt socialt arbejde, 2009.*

§ 18

BOKS 2:

FRIVILLIGPOLITIKKEN HAR MEDVIRKET TIL ORGANISERET NETVÆRKSdannelse I SØNDERBORG KOMMUNE

Sønderborg Kommune gør en særlig indsats for at sikre, at det frivillige sociale arbejde indtænkes i alle dele af forvaltningen. Derfor har man valgt at vedtage frivilligpolitikken som én ud af tre politikker, der er tværgående i den kommunale forvaltningsstruktur. Det forpligter i princippet forvaltningsledere og politikere til hele tiden at forholde sig til det frivillige sociale arbejde i og med, at de alle har haft del i politikken tilblivelse og godkendt den.

Kommunen fremhæver, at frivilligpolitikken på den måde spiller en vigtig rolle i ambitionen om at styrke det frivillige sociale arbejde og samarbejdet med foreningerne. Sønderborg Kommune har i forbindelse med det frivillige sociale arbejde særlig fokus på forebyggende og sundhedsfremmende arbejde og anvender frivilligpolitikken til at pointere dette. Kommunen fastslår, at frivilligt socialt arbejde udgør et væsentligt alternativ til den offentlige indsats, men understreger samtidig at den frivillige indsats aldrig må erstatte offentlige kerneopgaver.

Frivilligpolitikken ligger til grund for et tæt samarbejde og netværksdannelse på tværs af de kommunale sektorskel. Netværksdannelsen er helt afgørende for at udnytte kommunens ressourcer optimalt, skabe sammenhæng mellem det frivillige sociale arbejde, der udspringer fra de forskellige forvaltninger samt for at sikre den nødvendige videndeling.

Sønderborg Kommune fremhæver, at frivilligpolitikken ikke gør det alene. Der skal være vilje og ejerskab i hele forvaltningen såvel som politisk opbakning, for at det tværgående samarbejde kan opretholdes. Kommunen henviser også til den betydningsfulde funktion, som frivilligkonsulenten har i denne proces ved at være opsøgende samt at samle informationer og systematisere dem:

”Vi har en frivillighedspolitik, der er tværgående, og det vil sige, at den er godkendt af byrådet, og den strækker sig over hele kommunen. Vi har tre politikker; frivillighedspolitikken, sundhedspolitikken og handikappolitikken, som alle er tværgående og godkendt af byrådet. Og der har vi alle, og ikke mindst direktørerne, en særlig forpligtigelse til hele tiden at gøre opmærksom på, at alle skal forholde sig til de politikker – uanset hvad de udmønter i forhold til kommunen som helhed. Og det i sig selv gør, at alle direktører og alle byrådsmedlemmer principielt hele tiden skal huske de tre politikker, de selv har sat fingeren på” (Sønderborg Kommune).

”Det er generelt en udfordring med de tværgående politikker. Men på frivilligområdet kører det bedst, og det er fordi, at vi også har en frivilligkonsulent. Og så har vi en stærk politisk bevågenhed omkring de frivilliges arbejde og den forebyggende og sundhedsfremmende indsats i kommunen. Derfor synes jeg, det slår igennem” (Sønderborg Kommune).

FRIVILLIGKONSULENTEN – KAN BEVÆGE SIG PÅ TVÆRS I DEN KOMMUNALE ORGANISATION

I interviewkommunerne fungerer frivilligkonsulenten først og fremmest som de frivillige foreningers kontaktperson i forhold til kommunen. Men frivilligkonsulenten spiller også en vigtig rolle i forhold til at koordinere og repræsentere det frivillige sociale arbejde internt i den kommunale organisation.

Kommunerne fremhæver, at frivilligkonsulentens arbejde består i at skabe netværk og videndeling mellem foreningerne og støtte de frivillige i deres indsats. Desuden bruger frivilligkonsulenten sin viden om de lokale foreninger og deres aktiviteter til at opdyrke nye områder, hvor foreningerne kan gå ind og løfte en opgave:

”Frivilligkonsulenten er meget vigtig i forhold til at holde fingeren på pulsen. Hvor er det muligt at oprette nye foreninger? Hvor har vi nye problemstillinger og i hvilke områder af kommunen? Og om man skal ud og prikke til nogen og sige: ’Kunne det ikke være en god idé, at vi fik gang i noget i det her område af kommunen?’ Det ville man jo ikke kunne uden en frivilligkonsulent” (Sønderborg Kommune).

Frivilligkonsulenten kan for eksempel være ansat i en kommunal forvaltning, et kommunalt frivilligcenter eller et selvejende frivilligcenter. Flere af kommunerne har gode erfaringer med, at frivilligkonsulenten er ansat i en kommunal forvaltning. Hermed fungerer frivilligkonsulenten som et direkte og tydeligt bindeled mellem kommunen og foreningerne. Dette medvirker til, ifølge kommunerne, at styrke netværksdannelse internt i den kommunale organisation i relation til de frivillige foreninger. Dette har kommunerne flere gode eksempler på:

”Jeg blev inviteret ind af borgmesteren til et direktionsmøde, hvor jeg simpelthen blev præsenteret i forhold til, hvem jeg var, hvad jeg kunne, og hvad jeg skulle. Her var hele forvaltningsledelsen repræsenteret. Og efterfølgende har de fleste af direktørerne så kaldt mig ind til et møde med deres mellemledere for at få det kommunikeret ud: Hvad er det frivilligkonsulenten kan bruges til? Dermed kan de i de forskellige forvaltninger se, hvad de kan bruge de funktioner, jeg har, til” (Sønderborg Kommune).

”I forhold til det forvaltningsmæssige, så synes jeg, at det er en stor fordel at sidde som frivilligkonsulent i et kommunalt frivilligcenter, og at jeg dermed kan sidde med som en af ledergruppen i Sundhedsafdelingen. Det

giver jo enormt gode muligheder for at samarbejde på tværs med de andre institutioner og afdelinger. Men det betyder også, at vi i høj grad bliver tænkt ind af forvaltningen. Jeg synes i hvert fald, at jeg kan se nogle klare fordele i, hvor let det er at få etableret et samarbejde og få koblet foreninger med relevante samarbejdspartnere i kommunen” (Gladsaxe Kommune).

FRIVILLIGCENTERET OG MULIGE SYNERGI-EFFEKTER

Formålet med et frivilligcenter er at synliggøre, støtte og inspirere de frivillige til at samarbejde med andre lokale foreninger, kommunen og erhvervslivet.

Alle undersøgelsens kommuner har kommunale lokaler og andre servicefunktioner, der er stillet til rådighed for de frivillige sociale foreninger. Flere af kommunerne har også et frivilligcenter.

Frivilligcentre tilbyder en række servicefaciliteter til foreningerne og fungerer på den måde som en central platform for samarbejdet – et sted, hvor foreninger, frivillige og kommunen kan mødes med en fælles dagorden om at styrke og udvikle frivilligområdet.

Kommunerne nævner flere fordele ved at have et frivilligcenter:

- Foreningerne modtager støtte i form af lokaler til møder og arrangementer. Derudover yder frivilligcentret sekretærbistand og praktisk hjælp samt råd og vejledning til de frivillige.
- I frivilligcentret kan kommunen gennem frivilligkonsulenten bevare en tæt kontakt til foreningerne og sætte ind med eventuelt akut hjælp, hvis det er påkrævet.
- Foreningerne kan mødes og udveksle viden, erfaringer og skabe nye samarbejdstilgange.
- Frivilligcentret fungerer som kontaktsted for borgere, der ønsker at udføre frivilligt socialt arbejde.

Frivilligcentre er ofte selvstændige foreninger med egen bestyrelse. Det betyder, at de arbejder uafhængigt af, men i tæt samarbejde med, kommunen. Frivilligcentrenes drift er støttet af kommunerne, men det varierer, om kommunen anser denne form for støtte som en del af § 18-støtten. Silkeborg Kommune har med stor succes placeret frivilligcentret i et sundhedscenter, jf. boks 3.

§ 18

BOKS 3:

SYNERGIEFFEKTER MED SUNDHEDSCENTERET I SILKEBORG KOMMUNE

Frivilligcenter Silkeborg er en selvstændig forening med egen bestyrelse. Frivilligkonsulenten fungerer som daglig leder. Frivilligcenteret er flyttet ind i kommunens sundhedshus, der ligger meget centralt i byen og fungerer som en lokal platform for de frivillige sociale foreninger og de frivillige.

Placeringen af Frivilligcenter Silkeborg i kommunens sundhedshus er et bevidst valg fra kommunens side for at opnå synergieffekter mellem sundhedsområdet og den frivillige verden. Synergieffekten opleves for det første i forhold til borgere, der bruger huset i én funktion og samtidig bliver opmærksomme på husets andre funktioner. Dette betyder, at kendskabet til frivilligcenteret og foreningerne i huset bliver udbredt til en større målgruppe. Dette er blandt andet en fordel i forbindelse med at rekruttere nye frivillige til foreningslivet. For det andet opleves synergieffekten i relation til at skabe kontakt mellem de frivillige og sundhedspersonalet i sundhedshuset. Der er således rig mulighed for at kombinere det kommunale forebyggelsesarbejde og sundhedsfremmende initiativer med projekter og aktiviteter på det frivillige område:

”Det er blevet prioriteret at få det frivillige sociale område og sundhedsområdet til at samarbejde mere. Der er en sundhedsfaglig leder her i huset, og vi holder møder en gang i kvartalet. Og så er her jo rigtig mange sundhedsmedarbejdere. De mødes jo her, og så forsøger vi at være her, hver gang de mødes. Synlighedseffekten er stor, og det var også det, der var meningen! Og sammen kan vi nå ud til en bredere målgruppe, og det oplever vi tydeligt. Den mere centrale placering betyder samtidig, at der kommer flere borgere herind, som også påtænker at arbejde som frivillige. Der er borgere, som kommer til en patientforening, men som opdager, at der også er en masse tilbud på den frivillige side. Eller den anden vej rundt. Og derudover er der mange af foreningerne, som er glade for, at lokalerne nu ligger så centralt, som de gør”
(Silkeborg Kommune).

FRIVILLIGRÅDET HAR EN SAMLENDE OG RÅDGIVENDE FUNKTION

Frivilligrådet⁷ er normalt sammensat af foreningsrepræsentanter fra et bredt spektrum af de områder, de frivillige sociale foreninger arbejder indenfor. Kerteminde Kommune vælger foreningsrepræsentanten ind i rådet for en toårig periode. Rådet i Sønderborg Kommune er sammensat af repræsentanter inden for nogle prædefinerede kategorier, for eksempel 'Misbrug' eller 'Ældre'. De foreningsrepræsentanter, der bliver valgt ind på de enkelte områder, repræsenterer dermed alle foreninger i kommunen, der arbejder på frivilligområdet.

Flere af interviewkommunerne bruger rådets ekspertise aktivt i arbejdet med det frivillige sociale område. Mest markant er det i forhold til frivilligpolitikken, hvor rådene i større eller mindre grad har været med til at udarbejde politikken. Kommunerne fremhæver, at netop det, at frivilligrådet og dermed de frivillige sociale foreninger deltager i udarbejdelsen af frivilligpolitikken, betyder, at de tager ejerskab på politikken og udmønter den. Desuden får kommunen løbende informationer om hvilke udfordringer, de frivillige sociale foreninger og de respektive målgrupper møder i hverdagen.

Kommunerne anbefaler, at alle foreninger og frivillige er repræsenteret i frivilligrådet. Der er en risiko for, at det er de store foreninger med mange administrative ressourcer og overskud, der hovedsageligt er repræsenteret i frivilligrådet, og dermed svækkes rådets legitimitet blandt de øvrige foreninger:

"Vores frivillighedspolitik er lavet på baggrund af indstillingen fra frivilligrådet. Den er senere blevet godkendt af Ældre- og Handikapudvalget. Og en til to gange om året har frivilligrådet møde med det politiske udvalg, hvor man diskuterer alt fra ansøgningskriterier til nye former for projekter og samarbejde" (Kerteminde Kommune).

DEN SOCIALE VEJVISER SKABER OVERBLIK PÅ DET FRIVILLIGE OMRÅDE

Ifølge interviewkommunerne er den sociale vejviser et godt redskab som både kommuner, foreninger og borgere med fordel kan drage nytte af. Vejviseren kan give kommunen et bedre overblik over den frivillige sociale indsats og hvilke foreninger, der kan samarbejdes med. Foreningerne kan bruge vejviseren til at tage kontakt til andre foreninger med samme indsatsområde med henblik på samarbejde. Borgerne kan bruge vejviseren til at danne sig et overblik over hvilke foreninger, der tilbyder hjælp, og hvor man kan blive frivillig.

Flere af kommunerne har et ønske om, at vejviseren ikke blot skal fungere som en oversigt for borgerne og foreningerne, men i lige så høj grad for kommunale medarbejdere, virksomheder og andre relevante interessenter, såsom de praktiserende læger. De kan bruge vejviseren til at henvise borgere til tilbud, der supplerer de offentlige tilbud på relevante indsatsområder. Derudover er vejviseren med til at synliggøre det samlede frivillige sociale arbejde i kommunen – også i forhold til det politiske niveau:

"Vi ajourfører den sociale vejviser løbende for de borgere, som kommer her i frivilligcenteret og er i tvivl om, hvor de skal engagere sig. De finder ofte en forening gennem vejviseren. Og vi tror da også på, at de kommunale medarbejdere, der laver forbyggende hjemmebesøg, bruger den" (Silkeborg Kommune).

⁷ At følge et godt Råd.- Inspiration fra en case-undersøgelse af frivilligrådernes arbejde i fire kommuner, udgivet december 2009 af Frivilligrådet.

4

KOMMUNERNES BUD PÅ KVALITETSUDVIKLING AF DEN FRIVILLIGE VERDEN

4.0. KOMMUNERNES BUD PÅ KVALITETSUDVIKLING

INTRODUKTION

I det følgende kapitel fortæller interviewkommunerne om deres opfattelse af samt erfaringer med at etablere projekter og aktiviteter sammen med den frivillige verden. Kommunerne kommer især ind på, hvordan en række udfordringer kan håndteres i relation til snitfladen i samarbejdet mellem det offentlige og de frivillige sociale foreninger.

Kapitlet giver nogle eksempler på, hvordan interviewkommunerne følger op på samarbejdet med de frivillige sociale foreninger i form af at indsamle dokumentation og gennemføre målinger til brug for kvalitetsudvikling på frivilligområdet. Endelig sætter kapitlet fokus på kommunernes arbejde med at formidle og synliggøre frivilligområdet med henblik på at rekruttere, imageudvikle og skabe nye samarbejdsformer.

Samlet set afspejler kapitlet, at flere af interviewkommunerne gør en stor indsats sammen med de frivillige foreninger for at forbedre og kvalitetsudvikle projekter og aktiviteter. Samtidig giver interviewkommunerne udtryk for, at denne indsats har en ressourcemæssig høj prioritering.

RESUMÉ

Alle interviewkommunerne forholder sig åbne over for samarbejdsformer mellem det offentlige og de frivillige sociale foreninger. Nogle kommuner er aktive i forhold til at formalisere samarbejdet, mens andre kommuner er mere tilbageholdende. For at mindske udfordringerne i forbindelse med snitfladen til den frivillige verden er kommunerne opmærksomme på at inddrage de frivillige tidligt i samarbejdsprocessen, og at der er en løbende dialog. Det har også betydning, at samarbejdet præciseres med hensyn til arbejdsområder og opgaver for både ansatte og frivillige. Det er endvidere vigtigt, at foreningerne opnår en stærk ejerskabsfølelse i forhold til projekter opstartet af kommunen.

Kommunernes dokumentation af indsatsen på frivilligområdet anvendes primært til at sikre, at foreningerne bruger støtten til de ansøgte formål og aktiviteter. Enkelte kommuner indsamler systematisk oplysninger og anvender denne viden til kvalitetsudvikling af foreningernes arbejde i relation til nye indsatsområder

og samarbejdspartnere. Det er kommunernes erfaring, at evalueringsarbejdet kan betale sig, idet foreningerne bruger evalueringen til at forbedre indsatsen.

I samarbejde med de frivillige foreninger har kommunerne også fokus på at synliggøre og forny den frivillige verdens image for netop at rekruttere flere frivillige til foreningerne, herunder unge.

Alle interviewkommunerne giver udtryk for, at de frivillige sociale foreningers indsats er højt prioriteret og noget ganske særligt. Frivilligkonsulenten i Sønderborg Kommune beskriver betydningen af det frivillige foreningsliv på denne måde:

"Vi ved, at mænd der mister deres kone, ofte overvejer at begå selvmord. Så er det jo fantastisk, at man enten fra det offentlige eller som privatperson kan henvende sig til frivillighedskonsulenten og sige: 'Jeg tror, der er en, der har brug for at gøre noget.' Så kan personen få et tilbud om at blive en del af et meningsfuldt foreningsliv og hermed få et netværk. Det er hjælp til selvhjælp! Og det er uden, at personen bliver til et sagsnummer i det offentlige. Mennesker er nemlig ikke sager! Vi har et helt klart fokus, og det handler om, at alle i kommunen skal have et aktivt liv, for det er det, der giver et godt liv" (Sønderborg Kommune).

4.1 KOMMUNERNES HÅN- TERING AF SNITFLADEN I SAMARBEJDET MELLEM DEN OFFENTLIGE SEKTOR OG DE FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER

I interviewene er kommunerne blevet bedt om at fortælle om deres erfaringer med at samarbejde med de frivillige sociale foreninger i relation til at iværksætte projekter og aktiviteter med både et offentligt og et frivilligt islæt. Et væsentligt område, som kommunerne fremhæver, er deres overvejelser og erfaringer med snitfladen i samarbejdet mellem det offentlige og den frivillige verden.

Snitfladen i samarbejdet beskriver interviewkommunerne som de projekt- og aktivitetsrelaterede arbejdsopgaver målrettet borgere, som udføres af kommunalt ansatte, men som kommunerne erfaringsmæssigt har vurderet med fordel kan placeres i et frivilligt regi og hermed varetages af frivillige personer. Samarbejdet kan være initieret af enten kommunen eller de frivillige foreninger.

Det fremgår af interviewene, at kommunerne har en klar holdning til - baseret på erfaringer gennem flere år - hvordan denne snitflade skal håndteres i forbindelse med at inddrage de frivillige sociale foreninger i et kommunalt samarbejde.

Interviewkommunerne fremhæver fire væsentlige temaområder, som har betydning for, hvordan snitfladen kan håndteres på en hensigtsmæssig måde. For det første har kommunerne særlig fokus på processen med at opstarte samarbejdet med de frivillige sociale foreninger. For det andet har kommunerne en klar holdning til, hvilke opgaver og arbejdsområder foreningerne kan varetage, og hvordan samarbejdet i øvrigt kan organiseres. For det tredje har kommunerne gjort sig erfaringer med at stille klare betingelser til foreningerne for samarbejdet og indgå samarbejdsaftaler. Endelig fortæller kommunerne om deres forventninger til foreningerne i forhold til at overtage projekterne og aktiviteterne på sigt.

De fire temaområder eksemplificeres i de følgende afsnit ved kvalitative beskrivelser baseret på interviewkommunernes holdninger, overvejelser og erfaringer. Afsnittene giver et billede af, hvordan kommunerne håndterer forskellige udfordringer i relation til snitfladen i samarbejdet mellem det offentlige og de frivillige⁸. Samtidig viser afsnittene, at flere af kommunerne bruger forholdsvis mange økonomiske ressourcer på at initiere samarbejdsformer med de frivillige sociale foreninger.

GODE ERFARINGER MED AKTIV KOMMUNAL INDDRAGELSE AF DE FRIVILLIGE OG LØBENDE DIALOG

Flere af interviewkommunerne har gode erfaringer med at tage initiativ til at invitere frivillige sociale foreninger til en møderække i forbindelse med at opstarte nye projekter og aktiviteter på tværs af det offentlige og det frivillige område. Møderne kan fungere som en slags forventningsafstemning mellem det offentlige og de frivillige foreninger i forhold til at præcisere arbejdsopgaver for alle parter og planlægge det videre tværsektorielle samarbejde. Kommunerne fortæller, at det kan være en god idé, at den kommunale frivilligkonsulent deltager på mødet sammen med de kommunale medarbejdere og de frivillige foreninger. Når initiativerne er iværksat, fremhæver kommunerne, at det er vigtigt med en løbende dialog med de frivillige for at opfange eventuelle problemer. Dette fremgår både af Kolding Kommunes erfaringer, jf. boks 4, og de følgende citater fra interviewkommunerne:

”Vi har rigtig mange gode eksempler på, at vi på en møderække sætter os ned sammen med for eksempel et plejecenter og en frivillig social forening og drøfter mulighederne for at samarbejde, herunder hvad de frivilliges indsats skal indebære, og hvordan det videre forløb skal planlægges. Vores kommunale træningsenhed har også et helt unikt samarbejde med de frivillige. Her kommer de frivillige ud til borgere, der har været gennem et kommunalt træningsforløb og hjælper dem med at opretholde de øvelser, som borgeren har lært. Som frivilligkonsulent mødes jeg ofte med de frivillige og en kommunal medarbejder fra træningsenheden for at få en snak om, hvordan det går, og om der er noget særligt, vi skal være opmærksomme på, og om der for eksempel er noget, der ikke fungerer godt” (Sønderborg Kommune).

⁸ Der henvises i øvrigt til rapporten ”Partnerskaber – på vej mod en ny samarbejdskultur” fra 2005 udarbejdet af Center for frivilligt socialt arbejde, som handler om forskellige samarbejdsformer mellem det offentlige og de frivillige foreninger.

§ 18

BOKS 4:

BRUGERUNDERSØGELSE GAV ANLEDNING TIL ETABLERING AF VÆRESTED FOR ALKOHOLIKERE I PARTNERSKAB MED KOLDING KOMMUNE

Kolding kommune har indgået et partnerskab med KFUM i forbindelse med at etablere et værested for alkoholikere. På baggrund af en brugerundersøgelse fandt Kolding kommune ud af, at der var behov for at gøre en ekstra indsats over for gruppen af alkoholikere. Her var det oplagt at indgå et partnerskab på tværs af det offentlige og den frivillige verden:

"Tidligere havde vi en kommunalt ansat, som rådgav alkoholikerne. Men så lavede vi en brugerundersøgelse, som lidt overraskende viste, at alkoholikerne gerne ville have et værested. Vi havde så nogen lange drøftelser om, hvem der skulle drive værestedet – kommunen eller de frivillige? Vi lavede så en grundig projektbeskrivelse med kommunens ønsker til værestedet, og det præsenterede vi for KFUM, som sagde ja tak. De kom så med et konkret bud på, hvordan de ville udforme og drive værestedet, og så indgik vi en samarbejdsaftale. Den samme procedure har vi haft på børne- og ungeområdet" (Kolding Kommune).

"Her i kommunen tænkte vi, at det frivillige sociale arbejde kunne være et godt supplement til det offentlige, og at de frivillige kan noget – især i forhold til kontakten til udsatte borgere – som det offentlige ikke kan. Det drejer sig om, at de frivillige møder borgerne på en anden måde, når de ikke er en myndighed" (Kolding Kommune).

DE FRIVILLIGE INDTÆNKES I DEN KOMMUNALE INDSATS

I Århus kommune udgør de frivillige foreningers indsats et højt prioriteret område. Således indtænkes de frivillige sociale foreninger som en væsentlig samarbejdspartner i forlængelse af den kommunale indsats:

"Foreninger, der kan understøtte kommunens arbejde, vil altid blive prioriteret. Det er den rolle, som foreningerne på det sociale område har. Foreningerne opstår normalt, fordi der er nogen, der kan se, at her er et område, hvor der er en stor udfordring. Foreningerne laver selv et stort politisk lobbyarbejde, men holdningen i forvaltningen afspejler et ønske om et stærkere samarbejde med de frivillige. Medarbejderne kan også i højere grad se fordelene ved at samarbejde med de frivillige. De frivillige er ikke længere en konkurrent, men et godt supplement til den offentlige indsats" (Århus Kommune).

FORENINGERNE SKAL HELST HAVE FULDT EJERSKAB

Kommunerne i undersøgelsen understreger betydningen af, at de frivillige sociale foreninger er bevidste om deres ejerskab i forhold til de iværksatte projekter og aktiviteter. Kommunerne har erfaret, at foreningernes ejerskabsfølelse er stærkest, når det er foreningerne selv, som tager initiativ til aktiviteter – også med et offentligt samarbejdsperspektiv. Kommunerne anbefaler derfor, at kommunen understøtter foreningernes ejerskabsfølelse fra starten:

"Vi har efterhånden erfaret, at det kan være svært at få projekterne til at fungere, når de ikke udspringer fra foreningerne selv. En opgørelse viser faktisk, at ud af 16 projekter, som vi har taget initiativ til her fra frivilligcentret, så er det kun ét projekt, der kører virkeligt godt. Hvis foreningerne selv starter projekter op, så er der en større ejerskabsfølelse og interesse. Den ejerskabsfølelse

se forsvinder, hvis vi sætter for kraftigt ind. Derfor skal vi være opmærksomme på, at understøtte foreningernes ejerskabsfølelse lige fra starten” (Gladsaxe Kommune).

DE FRIVILLIGE SKAL VÆRE AFKLAREDE OM VEL-DEFINEREDE ARBEJDSOMRÅDER OG OPGAVER

Interviewkommunerne er meget opmærksomme på at skelne mellem arbejdsområder og opgaver for henholdsvis offentligt ansatte og frivillig i offentlige/frivillige samarbejdsrelationer. Kommunerne understreger, at det er særligt vigtigt at præcisere hvilke arbejdsområder og opgaver, som de frivillige skal varetage i forbindelse med at opstarte nye projekter. Hermed er det muligt at mindske tvivl og mistillid mellem offentligt ansatte og frivillige.

Generelt oplever kommunerne, at samarbejdet mellem ansatte og frivillige foregår uden større konflikter, og at der hersker en naturlig og skarp arbejdsrelateret skillelinje mellem de offentlige og de frivillige.

Samtidig har kommunerne erfaret, at offentligt ansatte kan være afvisende over for de frivillige. De ansatte frygter, at de frivillige vil overtage deres arbejdsopgaver og udføre ulønnet arbejde. De ansatte kan også have fordomme om de frivillige og opfatte dem som 'ufaglærte'. Omvendt ønsker de frivillige ikke at fungere som 'billig' arbejdskraft, for eksempel i forbindelse med at løfte kommunale serviceopgaver:

”Der er aldrig problemer, når de frivillige og kommunens medarbejdere har hver deres adskilte arbejdsopgaver. Problemerne opstår, når de lønnede medarbejdere fysisk skal arbejde sammen med de frivillige – for eksempel i kantiner, der er delvist drevet på frivillig basis. Der opstår en gråzone, hvor de lønnede medarbejdere ikke vil have, at frivillige udfører nogle af deres opgaver, og hvor de frivillige ikke vil være gratis arbejdskraft” (Århus Kommune).

”Vi er meget opmærksomme på, at det kan være en gråzone at have frivillige på offentlige institutioner, og lederne og medarbejderne samt de frivillige er også meget opmærksomme på det. Men det er vores erfaring, at der er et naturligt og skarpt skel imellem, hvor langt en frivillig må gå i forhold til en professionel medarbejder – og der har aldrig været misforståelser der” (Sønderborg Kommune).

En kommune påpeger, at det kan være nødvendigt og muligvis en fordel at adskille ansatte medarbejdere og frivillige for at undgå konflikter mellem de to parter:

”Det er vores erfaring, at det er nemmere at være frivillig et sted, hvor der kun er frivillige, i forhold til at være frivillig et sted, hvor der er ansatte. Fordi så begynder de ansatte at stille krav til, hvordan de frivillige skal se ud og agere. Så derfor er der nok færre frivillige der, hvor der er ansat medarbejdere end steder, hvor der kun er frivillige” (Kolding kommune).

DE FRIVILLIGE BØR VARETAGE 'BLØDE OPGAVER'

Ifølge interviewkommunerne er det såkaldte 'bløde opgaver', som de frivillige først og fremmest bør varetage. Det vil sige en type arbejdsopgaver, som ikke erstatter det professionelle serviceniveau på det offentlige område. Som et eksempel nævner en kommune lettere plejefunktioner hos døende borgere, for eksempel væskeindtag, men ikke håndtering af medicin. Som udgangspunkt skal den frivillige indsats – ifølge kommunerne – fungere som et ekstra bidrag til den offentlige indsats. De frivillige kan være med til at udvide aktiviteter, som relaterer sig til det offentlige:

”Det er ikke noget med 'hov, her er en frivillig forening, så trækker kommunen sin serviceydelse tilbage.' Den professionelle service, det er kommunens fulde ansvar! De frivillige sociale foreninger går ind og giver et ekstra bidrag ud over det. Men hvis alle de frivillige foreninger trak sig, så ville vi til gengæld have et fattigere samfund. Det er jo ikke sådan, at vi ville falde helt bag om på plejecentrene, men det ville ikke være sjovt at være der” (Sønderborg Kommune).

”Der er 12 områdecetre i Sønderborg Kommune, og hvert af dem har faktisk frivillige kræfter. Og det skal selvfølgelig ikke forveksles med de ansatte. Alle de frivillige har faste og afgrænsede aktiviteter for de ældre. Det kan være træværksted, bage-kage-gruppe, stoleyogymnastik med flere. Det er et rigtig godt eksempel på, at der er nogle velfungerende dagscentre, som har nogle gode aktiviteter for de ældre. Men det skyldes de frivillige, som er med til at udvide aktiviteter, fordi de ældre kan få lov til at være med i nogle grupper, som de frivillige fuldstændig selv styrer” (Sønderborg Kommune).

”Vi tror på, at vi får en bedre ældrepleje ved at kombinere vores egen indsats med de frivilliges indsats. At vi løfter i fællesskab giver helt sikkert et bedre resultat. For eksempel har vi et fint samarbejde med fem frivillige foreninger, der tilbyder sorgbearbejdelse til ældre, der har mistet en ægtefælle. Nogle af foreningerne er ved at have en størrelse, som betyder, at de får brug for en lønnet medarbejder til at administrere den frivillige indsats,

og det bliver selvfølgelig prioriteret, når der skal uddeles § 18-støtte" (Århus Kommune).

FLERE EKSEMPLER PÅ SNITFLADEN I SAMARBEJDET MELLEM DET OFFENTLIGE OG DE FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER, SOM INTERVIEWKOMMUNERNE FREMHÆVER

- Gladsaxe Kommune har med succes gjort de praktiserende læger opmærksomme på, at en frivillig social forening tilbyder såkaldt psykologisk korttidsrådgivning. Rådgivningen er gratis, og der er ingen ventetid, hvilket gør det nemt for de praktiserende læger at henvise.
- Hjemmehjælperne i Århus Kommune informerer de ældre borgere om en gratis kørselsordning drevet af frivillige. Ordningen henvender sig til ældre, der ikke kan blive visiteret til kørsel af kommunen. De ældre kan eksempelvis blive kørt til sociale aktiviteter.
- Århus Kommune har indgået et samarbejde med Ældresagen om et projekt, der skal hjælpe underernærede ældre. I projektet 'Spise-ven' spiser de frivillige mindst én gang ugen et måltid med den ældre. De ældre opnår socialt samvær med de frivillige og på sigt sundere og mere stabile kostvaner. Århus Kommune betaler for de frivilliges måltider.
- Flere af interviewkommunerne har gode erfaringer med at involvere de frivillige i den kommunale indsats på vedligeholdelses- og genoptræningsområdet. Et eksempel er Sønderborg Kommune:

"Vi har også et stolegymnastikprojekt, som er en kæmpe succes. Her har vi en konsulent til at gå rundt i syv timer og uddanne frivillige som instruktører i at stå for stolegymnastik. Og når så gruppen har været igennem programmet, så er de selvkørende. Og det er faktisk for midler, der er taget fra sundhedsfremmeområdet, men som også støtter det frivillige sociale arbejde" (Sønderborg Kommune).

- Bornholms Regionskommune har et projekt for særligt udsatte borgere, som består af vågekoner for døende. Vågekonerne er pensionerede sygeplejersker, som arbejder på frivillig basis og i tæt samarbejde med kommunens øvrige plejepersonale. Vågekonerne varetager lette plejefunktioner.

4.2 MÅLING, DOKUMENTATION OG KVALITETSUDVIKLING

Generelt er interviewkommunerne enige om, at omfanget af måling og dokumentation i form af evalueringstiltag afhænger af de frivillige sociale foreningers aktivitetsniveau, herunder aktiviteterens omfang og størrelsen på den bevilgede § 18-støtte. Derudover har det også betydning, hvilken holdning den pågældende kommune har til at dokumentere den frivillige sociale indsats – især hvis det drejer sig om mindre projekter og tilsvarende små støttebeløb:

"Det er vores holdning, at dokumentation strider mod hele tankegangen om det frivillige sociale arbejde. Det er kommunens forlængede arm, vi snakker om – vi er taknemmelige for det de frivillige gør, men vi skal ikke ud og kontrollere dem på den måde" (Sønderborg Kommune).

En del af de geografisk mindre interviewkommuner giver udtryk for, at de stiller færre krav til uddybende dokumentation om foreningernes indsats. Det skyldes blandt andet, at kommunerne på forvaltningsniveau, på det politiske niveau og i lokalsamfundet dagligt er i kontakt med både de frivillige og målgruppen for foreningernes aktiviteter - netop på grund af kommunens størrelse:

"Vi holder øje med foreningerne gennem det regnskab, som de aflægger. Og så kender vi jo de frivillige og projekterne godt. Man kunne godt bruge en masse tid på evaluering og kontrol, men det fornemmer jeg ikke, at der er behov for" (Bornholms Regionskommune).

Alle interviewkommunerne kræver i større eller mindre omfang aflæggelse af regnskab fra de støttede foreninger alt afhængig af støttebeløbets størrelse. Kommunerne bruger regnskaberne til at vurdere, om foreningerne har anvendt støtten til de ansøgte formål og aktiviteter. I denne forbindelse kan det ofte være nødvendigt, at kommunen har en tæt dialog med foreningerne:

"Vi hiver regnskaberne ind i starten af april, og så kigger vi på, om de har brugt pengene til de aktiviteter, som de har søgt til. Har de ikke det, så tager vi en snak med dem, hvor det aftales, om vi enten skal have nogle penge tilbage, eller hvis det er en aktivitet, der har været svær at få løbet i gang, så kan vi overføre pengene til næste år, så de kan forsøge igen. Det er vi meget opmærksomme på" (Sønderborg Kommune).

§ 18

BOKS 5:

EVALUERINGSSKEMA FRA GLADSAXE KOMMUNE

Hvad er puljemidlerne anvendt til?

Er aktivitetens formål opfyldt?

Foreningens aktiviteter retter sig mod?

Hvor mange frivillige og lønnede medarbejdere er der i foreningen?

Antal medlemmer i foreningen?

Er der sket ændringer undervejs i den forventede deltagerkreds og -antal?

Hvilke aktiviteter tilbyder foreningen?

Har foreningen tidligere fået tilskud fra Gladsaxe Kommune til frivilligt socialt arbejde?

Foreningens alder?

Gladsaxe Kommune er i gang med at revidere evalueringsskemaet, så det passer bedre med det nye ansøgningsskema. Frivilligkonsulenten fortæller:

"Vi vil gerne fremadrettet kunne bruge evalueringsskemaet bedre, da vi ikke synes, det nuværende skema fungerer optimalt. Der er for mange spørgsmål, som handler om formalia og ikke nok, der handler om indhold og foreningernes udbytte af aktiviteterne" (Gladsaxe Kommune).

BOKS 6:

EVALUERINGSSKEMA FRA ÅRHUS KOMMUNE

Beskriv kort projektet og hvad I har opnået, herunder hvor mange, som har fået gavn af aktiviteten?

Svarer det opnåede til det forventede?

Hvis nej, så beskriv kort hvorfor?

Beskriv kort, hvad der sker med aktiviteten/projektet fremover?

SYSTEMATISK INDSAMLING AF OPLYSNINGER TIL BRUG FOR KVALITETSUDVIKLING

Både Gladsaxe og Århus kommuner har afsat ekstra ressourcer til systematisk at indsamle oplysninger om foreningernes aktiviteter, målgruppe samt øvrige erfaringer med indsatsen. Begge kommuner beder årligt de frivillige sociale foreninger om at udfylde et kort evalueringsskema. Evalueringsskemaerne skal især afdække, i hvilket omfang foreningernes projekter og aktiviteter forløber efter hensigten, jf. boks 5 og 6.

Oplysningerne i evalueringsskemaerne kan ifølge Gladsaxe og Århus kommuner anvendes til flere formål. Først og fremmest får kommunerne et overblik over, om foreningerne har anvendt § 18-støtten til de ansøgte formål. Disse oplysninger kan, ifølge kommunerne, have betydning for regulering af støttebeløbet. Oplysningerne anvendes også til at dokumentere, om støtten har været udslagsgivende i relation til foreningens aktivitetsniveau for en eller flere målgrupper. Endelig kan oplysningerne bruges af kommunen til at vurdere, om der er basis i foreningen for at opstarte nye projekter og aktiviteter eller egentlige partnerskaber mellem foreningen og det offentlige:

”Det er blandt andet for, at vi lidt mere detaljeret kan følge med i, hvor stor en forskel de her penge gør fra år til år og altså fremadrettet. Hvis de ikke gør så stor en forskel, så er det måske ikke den forening, der skal have støtte igen til næste år – eller de skal have mere eller mindre. Rent praktisk har jeg heller ikke tid til som frivilligkonsulent at tage ud og tale med alle foreningerne og på den måde følge med i, hvordan det går i hvert enkelt projekt og lave et dybdegående interview. Men jeg mener også, at der sker noget, når man beder foreningerne om at evaluere – det tvinger dem til at tænke over, hvad det egentligt er, de bruger pengene til” (Gladsaxe Kommune).

”Vi bruger oplysningerne til at generere viden om, hvad der egentligt foregår ude i foreningerne – hvem rykker og så videre. Vi kigger efter, hvor det eventuelt kunne blive relevant med nogle strategiske partnerskaber – måske kontakt mellem en forening og en institution. Så når man står i en situation, hvor man gerne vil have en frivillig social forening til at løse nogle opgaver inden for et specifikt område, så ved man, hvad det er for nogle foreninger, der har ressourcer. Hvem har noget overskud og har gjort noget lignende og kunne have en interesse i at samarbejde” (Gladsaxe Kommune).

Århus kommune supplerer oplysningerne i evalueringsskemaerne med dialogmøder med ansøgerne til § 18-støtten samt opsøgende besøg hos foreningerne:

”Vi har et simpelt skema, som foreningerne skal udfylde, og det følger vi systematisk op på. Vi holder også møder med de foreninger, som søger om støtte, så vi får et overblik over indholdet af projekterne, og så tager vi ud og besøger foreningerne. Vi kender de fleste foreninger i forvejen, men det fungerer rigtigt godt med disse skemaer og krav om regnskab. Det er jo offentlige midler, og den indsamlede dokumentation giver os tilsammen en større sikkerhed for, at pengene rent faktisk går til det, som både vi, politikerne og frivilligrådet ønsker at støtte” (Århus Kommune).

Både Gladsaxe og Århus kommuner fortæller, at de bruger forholdsvis mange ressourcer på at evaluere de frivilliges indsats. Men kommunerne pointerer, at det skal kunne betale sig. Der skal med andre ord kun indsamles dokumentation, hvis den skal bruges konstruktivt til at gå i dialog med foreningerne i forbindelse med at opretholde og udvikle foreningernes projekter og aktiviteter. Det er endvidere kommunernes erfaring, at foreningerne bruger evalueringen konstruktivt i forhold til at forbedre indsatsen:

”Man skal ikke dokumentere for dokumentationens skyld. Hvis man alligevel ikke har ressourcer til at følge op, så er det rent spild af tid. Så er et regnskab fint nok. Men hvis man prioriterer det her område og den tætte dialog med foreningerne højt, så er det en rigtig god idé. Vi bruger mange ressourcer på dokumentation, men samtidig er der mange fordele ved at have et tæt samarbejde” (Århus Kommune).

”Vi bruger oplysningerne, som en kvalitativ opfølgning og knapt så meget som et kontrolelement. Foreningerne oplever evalueringen som om, at vi som kommune i højere grad tager dem og deres indsats alvorligt, når vi følger op på bevillingerne. Det hører vi tit. Det kan være en meget god rettesnor for foreningerne at få en guide til, hvad de kan gøre mere af eller gøre anderledes fremover – som gode råd til deres arbejde” (Århus Kommune).

KVALITETSUDVIKLING Gennem DIALOG MED FRIVILLIGKONSULENTEN

I interviewene er kommunerne blevet spurgt om deres erfaringer med fornyelse og innovation i relation til kvalitetsudvikling på det frivillige område. I denne

sammenhæng pointerer kommunerne overordnet, at en væsentlig forudsætning for fornyelse og innovation og hermed kvalitetsudvikling er, at kommunen prioriterer at formalisere det frivillige sociale område højt.

Kommunerne understreger, at en tæt og nærværende dialog netop udgør kernepunktet i samarbejdet med foreningerne, og at dette kun er muligt ved en tydelig og gennemgribende formalisering af det frivillige område. Her er det primært frivilligkonsulenten og frivilligcentret, som kommunerne nævner. Gennem kontinuerlige møder og dialog kan frivilligkonsulenten og/eller frivilligcentret rådgive og vejlede foreningerne i relation til at løse eventuelle problemer, men også guide foreningerne i retningen af at udvikle nye projekter, aktiviteter og samarbejdsformer på tværs af andre foreninger og med det offentlige:

"Vi gør alt, hvad vi kan for at støtte op om folk, der kommer og har gode idéer, og som gerne vil noget – men det er deres baby! Vi tager ikke opgaven fra dem og går ud og starter det op. Nej, vi hjælper dem, vi annoncerer projektet, og vi udvikler gerne på ideen sammen med dem. Så kan vi bruge vores erfaringer i opstarten til at hjælpe dem, så de kommer godt i gang. Men som sagt er det foreningernes aktivitet. Hvis folk har en løs ide, kan vi snakke den igennem og gøre den mere konkret, måske professionalisere den lidt og gøre den til en realitet" (Gladsaxe Kommune).

4.3 UDFORDRINGER PÅ DET FRIVILLIGE OMRÅDE – REKRUTTERING AF FRIVILLIGE OG BEHOV FOR NYT IMAGE

FORENINGERNE ØNSKER HJÆLP TIL ADMINISTRATIVE OPGAVER OG REKRUTTERING AF FRIVILLIGE

Rekruttering af nye medlemmer, fremhæver kommunerne, er et væsentligt indsatsområde i forhold til at støtte foreningerne i deres daglige virke og for at sikre kontinuitet og ikke mindst muligheden for kvalitetsudvikling fremadrettet. Rekrutteringen er især vigtig i forbindelse med varetagelsen af de administrative opgaver og bestyrelsesarbejdet i foreningen. Flere af interviewkommunerne afsætter ekstra ressourcer til at hjælpe foreningerne med de administrative opgaver:

"Hvis foreningen for eksempel ikke har brugt hele støtbeløbet, så hænger det oftest sammen med organisatoriske problemer. Så tager vi kontakt til dem, og så viser det sig måske, at halvdelen af bestyrelsen er gået. Så henviser vi dem typisk til rådgivning. I stedet for bare at sige: 'Ok, så fik I ikke brugt pengene i år, så må I bare betale dem tilbage' – sådan gør vi ikke" (Århus Kommune).

"Udfordringen ligger meget inden for bestyrelsesarbejdet og de administrative opgaver. Der er rigtig mange, der gerne vil være med til at gøre en frivillig indsats, men når det så kommer til for eksempel at være formand og sidde i bestyrelsen, så er det straks sværere at rekruttere folk. Det lykkes ofte, men det er en stor udfordring for foreningerne. Her støtter vi foreningerne hele vejen igennem med vejledning og materiale. Jeg laver også udkast til deres foreningsbestemmelser. Frivilligcentret hjælper foreningen med at lave foldere om deres arbejde" (Sønderborg Kommune).

NØDVENDIGT MED EN MÅLRETTET KOMMUNIKATIONSSTRATEGI FOR AT SYNLIGGØRE DEN FRIVILLIGE VERDEN

En målrettet kommunikationsstrategi på frivilligområdet er ifølge interviewkommunerne en nødvendighed i relation til at synliggøre de forskellige foreninger og den frivillige verden generelt. Det primære formål er at rekruttere flere medlemmer til foreningerne og hermed opretholde og styrke den frivillige verden på sigt.

Flere af kommunerne hjælper foreningerne med at udar-

bejde foldere og annoncer. Kommunerne har også med fordel oprettet hjemmesider forbeholdt frivilligområdet. Derudover har kommunerne med succes afholdt messer og kampagner i form af en frivillighedsdag/uge. Enkelte kommuner har gode erfaringer med såkaldte frivillighedsbusser, som kører ud til blandt andet virksomheder for at gøre reklame for de frivillige sociale foreninger. I Sønderborg Kommune afholdes den årlige frivillighedsdag dels for at påskynde de frivilliges indsats, dels for at påminde politikerne om den frivillige verden:

”Den årlige frivillighedsdag nærmer sig snart, hvor der deltager omkring 1200-1500 frivillige – og så er det byrådet, der serverer og betjener de frivillige. De får både en lækker middag og underholdning. Så der vender vi lige paletten for at honorere den meget værdsatte indsats, de frivillige gør i dagligdagen. Det betyder også, at hver enkelt medlem af byrådet er opmærksom på den frivillige verden og altså tænker de frivillige foreninger ind i deres politik” (Sønderborg Kommune).

NYT IMAGE: HVAD FÅR JEG UD AF AT VÆRE FRIVILLIG?

Flere af interviewkommunerne har sammen med de lokale frivillige foreninger særlig fokus på den frivillige verdens image. Ifølge kommunerne er den typiske holdning hos de frivillige kendetegnet ved udsagnet ’hvem kan jeg hjælpe?’, hvilket afspejler det ligeværd og den næstekærlighed, som udgør fundamentet i den frivillige indsats. Men kommunerne pointerer en anden vinkel til frivilligområdet. Nemlig en større opmærksomhed på ’hvad får jeg ud af at være frivillig?’. Med dette udsagn mener kommunerne, at der også bør være fokus på, hvad de frivillige kan få ud af at være medlem af en forening i relation til socialt samvær – kombineret med faglig læring og personlig udvikling. Flere af kommunerne forklarer, at det er nødvendigt at udvide det image, som den frivillige verden har i dag – især hvis der skal rekrutteres flere unge til området:

”Det er en udfordring at fastholde den frivillige tradition blandt de unge. De er mere individualiserede og knapt så motiveret af almenvældets interesser” (Bornholms Regionskommune).

”Selvfølgelig tænker de frivillige primært på, ’hvem kan jeg hjælpe’. Men vi har også erfaret, at især de unge gerne vil have noget ud af det selv i forhold til udvikling af nye kompetencer både fagligt og personligt. Og det synes jeg ikke, vi skal være bange for, men nærmere tage til os og have i baghovedet, når vi søger efter nye frivil-

lige. I dag handler det lige så meget om, hvad kan jeg få ud af at være frivillig” (Silkeborg kommune).

Kommunerne og foreningerne er enige om, at der er behov for at rekruttere flere unge til det frivillige sociale arbejde. Dette begrundes for det første med, at kommunerne gerne ser en større grad af forskellighed blandt foreningernes medlemmer. For det andet henvender en stor del af de frivillige sociale tilbud sig netop til unge. Men der mangler unge blandt de frivillige. Kommunerne har erfaret, at mange unge brugere ikke er komfortable ved at henvende sig med problemer til frivillige på deres forældres eller bedsteforældres alder. Ifølge kommunerne er der hermed en risiko for, at de unge ikke tager imod de tilbud, som ellers kunne hjælpe dem:

”Vi har vores hjemmeside, hvor vi har lagt nogle videoer op for at få en lidt mere tidssvarende og humoristisk profil. Vi vil gerne have et mere ungdommeligt look og støve billedet med gamle damer af. Så det er da med i vores strategi. Og så har vi ansat en kommunikationsmedarbejder, som skal være med til at holde profilen, som det er besluttet i bestyrelsen” (Silkeborg Kommune).

”Tanken er, at de unge tænker på en anden måde og gør også nogen ting anderledes, så de rammer nogen andre brugere. Det er ikke sådan, at vi har et behov for, at der skal komme unge, fordi de ældre ikke kan klare opgaven. I år har vi for første gang afsat en pulje på 90.000 kr. i § 18-støtten, som skal bruges på innovation. Og i øjeblikket har vi et samarbejde med nogle unge piger fra en designskole, som har en anden tilgang i forhold til at promovere frivilligt arbejde. Projektet hedder ’COME ON’, og tanken er at bringe nye frivillige spillere på banen” (Kolding Kommune).

PRISUDDDELING OG ANERKENDELSE AF DE FRIVILLIGES INDSATS

For at anerkende de frivillige foreningers indsats udlever flere af interviewkommunerne hvert år en såkaldt frivilligpris i form af et økonomisk beløb til en eller flere foreninger. Det er blandt andet foreningernes brugere, som kan indstille foreningen til prisen. Herefter vurderer eksempelvis frivilligkonsulentent sammen med socialudvalget, hvem der skal have prisen. Foreningerne bliver vurderet på aktivitetsniveauet, hvordan foreningen drives samt foreningernes indsats i forhold til at skaffe både brugere og frivillige:

”For eksempel har vi givet en pris til foreningen ’Gråsten-lænken’. De er en helt ny forening. Foreningens besty-

relse har været rigtig aktiv og opsøgende i deres arbejde. De har selv stået for at skaffe lokaler og har kun fået få § 18-midler til drift. De har selv været ude og samle penge ind til at starte foreningen, og på meget kort tid har foreningen fået rigtig mange medlemmer. Derfor tænkte vi, at de skulle have en eller anden form for anerkendelse af deres store indsats. De har slidt et helt år og er i dag en velfungerende forening. Jeg deltog selv i åbningen af foreningen. Det væltede simpelthen ind med brugere og pårørende, og stemningen var vidunderlig” (Sønderborg Kommune).

”Brevet, der indstillede foreningen til prisen, var skrevet af brugerne selv, som er ude i forskellige former for blandingsmisbrug. Altså brugere med få ressourcer. Og der stod også kun nogle enkelte linjer - men for pokker hvor det dog sagde det hele!” (Sønderborg Kommune).

BILAG

BILAG 1 **UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE**
BILAG 2 **INTERVIEWGUIDE**

BILAG 1

UNDERSØGELSENS BAGGRUND OG METODE

BAGGRUND

Socialministeriet følger den overordnede udvikling i det frivillige sociale arbejde og samarbejdet mellem kommunerne og den frivillige verden i henhold til § 18 i service-loven.

§ 18-redegørelsen for 2008 afdækkede, at der blandt kommunerne er stor forskel på andelen af bloktilskuddet, der udbetales som § 18-støtte til de frivillige sociale foreninger.

På den baggrund har Ankestyrelsen gennemført en temaanalyse, der har til formål at belyse de væsentligste årsager til spredningen.

METODE

For at belyse forskellige temaer, der kan forklare spredningen i udbetalt § 18-støtte, er der gennemført en kvalitativ undersøgelse, som bygger på interview med syv kommuner.

Den kvalitative tilgang er valgt for at opnå et dybdegående og nuanceret billede af kommunernes organisering og prioritering af det frivillige sociale område. Oprindeligt var temaanalysen planlagt som en kombination af en kvantitativ og kvalitativ analyse, men efter pilotinterview med tre kommuner stod det klart, at den kvantitative metode ikke ville kunne afdække kommunernes praksis i forhold til kontering og indberetning af § 18-støtten.

Interviewene er gennemført med administrative medarbejdere og ledere på § 18-området samt i nogle tilfælde politikere fra det relevante fagudvalg. Der er gennemført pilotinterview med Glostrup, Kerteminde og Århus kommuner. Efterfølgende er interviewene med Kerteminde og Århus kommuner indholdsmæssigt vurderet til at kunne bidrage til undersøgelsen empiriske datagrundlag.

Derudover blev der gennemført interview med følgende kommuner: *Kolding, Gladsaxe, Bornholm, Silkeborg og Sønderborg*.

Citaterne i rapporten er alle angivet med kommunenavn, mens interviewpersonerne er anonyme.

Kommunerne er udvalgt på baggrund af et kriterium om, at de skal være repræsentative for den spredning, der

blev registreret i § 18-redegørelsen for 2008. Desuden er der anvendt geografiske og kommunestørrelsesmæssige kriterier. Der er gennemført præinterview med de deltagende kommuner for at afdække, hvorvidt de udover at passe til udvælgelseskriterierne, kan bidrage med gode eksempler på undersøgelsens udvalgte temaer om kommunernes samarbejde med de frivillige sociale foreninger.

Til brug for interviewene er der blevet udarbejdet en interviewguide, *jf. bilag 2*. Interviewene er herefter gennemført som semistrukturerede kvalitative interviews, hvor interviewguiden er blevet brugt som en overordnet referenceramme. Denne metode er valgt for at give kommunerne mulighed for at bidrage med de erfaringer i forhold til samarbejdet med de frivillige sociale foreninger, som kommunen har fundet særligt relevant. Interviewguiden afspejler temaanalysens to overordnede fokusområder, som hver især afdækker en række temaer:

FOKUSOMRÅDE 1:

- Organisering af § 18-støtte i kommunen og praksis ved fordeling af støtten
- Praksis ved kontering og indberetning af § 18-støtte

FOKUSOMRÅDE 2:

- Kommunens prioritering af frivilligt socialt arbejde
- Kommunens formalisering af samarbejdet med de frivillige sociale foreninger
- Kommunens håndtering af snitfladen i samarbejdet mellem den offentlige sektor og foreningerne
- Kommunens vurdering af foreningernes kapacitet og evaluering af den frivillige sociale indsats
- Kommunens kommunikationsstrategi

Interviewene er optaget digitalt og efterfølgende transskriberet i deres fulde længde. Transskriberingerne danner grundlag for resultaterne i afsnittene og er i nogle tilfælde direkte citater, som enten er typiske eller meget sigende i forhold til at afdække temaanalysens formål.

I temaanalysen omtaler interviewkommunerne deres opfattelse af og erfaringer med frivillige tilknyttet en frivillig social forening. De frivillige sociale foreninger benævnes i temaanalysen som for eksempel 'de frivillige', 'de frivillige foreninger', 'foreningerne', 'den frivillige verden' eller frivilligområdet.

BILAG 2

INTERVIEWGUIDE

INTERVIEWGUIDE TIL TEMAANALYSE § 18 REDEGØRELSEN 2009

SPREDNING I UDBETALTE § 18 MIDLER

I bilag 2 til Socialministeriets § 18 redegørelsen for 2008 (s. 36-39) fremgår det, at kommune X har udbetalt X procent af § 18 bloktilskuddet til frivilligt socialt arbejde. Vi vil gerne bede jer om at reflektere over, hvorfor dette tal ligger over/under 100 pct. i modtaget § 18 kompensati-on. I bedes overveje om den procentvise forskel eventu-elt kan relateres til én eller flere af følgende forhold:

ORGANISERING, fx hvordan det forvaltningsmæssige arbejde omkring § 18 støtten foregår, fx:

- Om § 18 støtten er fordelt over flere forvaltninger i kommunen?
- Om medarbejderne på tværs af forvaltninger har kendskab til § 18 støtten og det frivillige sociale arbejde?
- Praksis ved kontering, fx om alle midler til frivilligt socialt arbejde konteres under § 18 på konto 5.72.99.003?
- Hvilke andre midler tilfører kommunen til frivilligt socialt arbejde?
- På hvilke konti er de andre midler konteret?
- Kender kommunen det samlede beløb, som årligt anvendes til frivilligt socialt arbejde?
- Hvor stor en andel af det samlede beløb til frivilligt socialt arbejde i kommunen udgør § 18 støtten?
- Hvordan sikrer kommunen sig et overblik over de midler, der er til rådighed til udbetaling til § 18 støtte?
- Hvilke andre former for støtte tilbyder kommunen de frivillige sociale foreninger, fx adgang til lokaler og kopiering, gratis annoncering i lokale aviser mm.?

AKTIVITETER

- Giver kommunen støtte til indsatsområder fx til ældreområdet, så det frivillige sociale område indikerer/samtidig støttes?

KOMMUNENS PRIORITERING, fx om det frivillige sociale område politisk set er højt/lavt prioriteret, herunder:

- Om der er allokeret årsværk i form af en eller flere faste kontaktpersoner/konsulenter på det frivillige sociale område?

- Om det frivillige sociale område er formaliseret i kommunen i form af en frivilligpolitik, en socialvejviser, et frivilligråd, et frivilligcenter eller andet?

FORENINGERNES KAPACITET, fx om kommunen har vurderet kvaliteten af foreningernes frivillige sociale arbejde, og om dette har betydning for størrelsen på den udbetalte § 18 støtte?

INDBERETNING, herunder om kommunen i sin årlige indberetning til Socialministeriets § 18 redegørelse skelner mellem støtte til foreningernes aktiviteter og drift af frivilligt socialt arbejde?

ØVRIGE FORHOLD, som kommunen vurderer, har betydning for størrelsen på den udbetalte § 18 støtte?

SAMARBEJDE MED FRIVILLIGE SOCIALE FORENINGER MED HENBLIK PÅ AFLASTNING AF FORVALTNINGSOMRÅDER

- Har kommunen konkrete eksempler på hvordan frivillige sociale foreninger løfter særlige opgaver inden for det offentlige?
- Hvornår i processen inddrager kommunen de frivillige sociale foreninger i relation til at løfte specifikke opgaver inden for det offentlige?
- Stiller kommunen krav til de frivillige sociale foreninger i forhold til at løfte opgaver inden for det offentlige?
- Hvordan sikrer kommunen sig at borgeren garanteres kvalitet i ydelsen når at frivillige sociale foreninger varetager en offentlig beslægtet opgave?
- Har kommunen gjort sig overvejelser om kontinuitet, afrapportering og gennemsigtighed i forbindelse med de frivillige sociale foreningers varetagelse af offentlige opgaver?
- Hvilke udfordringer og muligheder ser kommunen i forhold til samarbejdet med de frivillige sociale foreninger på dette område?

EVALUERING AF DEN FRIVILLIGE SOCIALE INDSATS

- I hvilken/hvilke forvaltning(er)/sektor(er) har kommunen forankret den frivillige sociale indsats?
- Hvordan evaluerer kommunen de frivillige sociale foreningers indsats på foreningsniveau og den samlede frivillige sociale indsats?

- Hvordan bruger kommunen evalueringerne til at måle de frivillige sociale foreningers kapacitet/resourcer/gennemslagskraft i forhold til kommunens egne ydelser og aktiviteter på området?

PRAKSIS VED FORDELING AF § 18 MIDLER OG ØVRIGE MIDLER

- Fordeles § 18 midlerne ud fra særlige prioriteringer på det frivillige sociale område? Fx på baggrund af politiske eller administrative visioner (fordelingsnøgle).
- Fordeler kommunen § 18 midlerne ud fra kriterier om særlige indsatsområder? Fx at 30 procent af midlerne skal bruges på sundhedsområdet.
- Er der foreninger, der får tilsagn om § 18 midler over en flerårig periode?
- Hvad er begrundelsen for flerårig støtte? Fx sikre levedygtighed af nye aktiviteter i foreningerne?
- Hvilke kriterier anvender kommunen til at vurdere kvaliteten af ansøgningerne?
- Hvordan fordeler kommunen øvrige midler til frivilligt sociale arbejde?

PRIORITERING AF FRIVILLIGHEDSOMRÅDET

- Er det frivillige sociale område et prioriteret område i kommunen og hvordan kommer dette til udtryk?
- Er der forbundet en særlig kultur/særlige traditioner til hvordan kommunen forholder sig til det frivillige sociale arbejde? Fx tilbagevendende temadage og festivaler.

KONTINUITET OG FORNYELSE

- Hvordan sikrer kommunen henholdsvis kontinuitet og fornyelse i aktiviteterne på det frivillige sociale område?
- Hvordan oplever kommunen, at de frivillige sociale foreninger selv skaber innovation på det frivillige sociale område? Nævn eventuelle succeshistorier?
- Har kommunen gode erfaringer med, at foreningerne selv tager initiativ til forskellige samarbejdsformer?
- Hvilke konkrete erfaringer har kommunen med at facilitere formelle samarbejdsformer med/mellem foreningerne?
- Har kommunen konkrete eksempler på, at landsdækkende foreninger støtter mindre lokale foreninger/projekter med viden og læring med henblik på øget professionalisering?

FORMALISERING AF DEN FRIVILLIGE SOCIALE INDSATS

- Hvilken funktion har kommunens kontaktperson på frivillighedsområdet? Fx tydelig indgang til kommunen for foreningerne, videndeling på tværs af forvaltninger mv.
- På hvilke områder samarbejder kommunen med frivilligrådet? Fx i forbindelse med udarbejdelse af kommunens frivilligpolitik og/eller socialvejviser.
- Har kommunen andre gode erfaringer med at formalisere den frivillige sociale indsats? Fx formalisering af samarbejdet med et frivilligcenter, foreningsservice i form af støtte til fundraising mv.

KOMMUNENS KOMMUNIKATIONSSTRATEGI

- Offentliggør kommunen den samlede ramme for § 18 støtte før og efter at midlerne er fordelt?
- Hvordan formidler kommunen fx retningslinjer, kriterier og prioriteringer til de frivillige sociale foreninger i forbindelse med at søge om § 18 midler?
- Hvilke kommunikations- og formidlingstiltag bruger kommunen for at udbrede kendskabet til den frivillige verden?
- Hvordan motiverer kommunen borgerne til at deltage i frivilligt socialt arbejde? Fx gennem en frivillighedsportal, hvor borgerne kan få inspiration til frivilligt socialt arbejde eller projekter om medborgerskab.

ØVRIGE FORHOLD

- Kan du/I afslutningsvis nævne tre konkrete eller mere generelle forhold som du/I ser som væsentlige udfordringer og/eller barrierer på det frivillige sociale område?

Socialministeriet
Holmens kanal 22
1060 København K
sm@sm.dk
www.sm.dk